

~~III.~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.

VITEBERG.

VI-19.

SIGNAT. CLVCCCCXIII.

theol. Vol. 40

einzelne verzeichnet 30/3. 1915.

D. T. O. M. A.

ספר חיים

LIBER VITÆ

factaq; ab æternò

IN EUNDEM INSCRIPTIO,

Disquisitione publicâ Theologicâ,

SUB PRÆSIDIO

*VIRI Maximè Reverendi, Magnifici, Amplissimi
atq; Excellentissimi,*

DN. JOHANNIS MEISNERI,

Doctoris Theologi, Prof. Publ. celebratissimi, Venerandi Collegii Theologici Senioris, Templi omnium Sanctorum Præpositi gravissimi, Synedrîi Ecclesiastici Adseforis dignissimi, meritissimi &c.

Dn. Patroni, Præceptoris, Hospitis ac Promotoris sui *πυαλφεράττ, όπμοφάττ,*

In Electorali Wittebergâ proponebantur

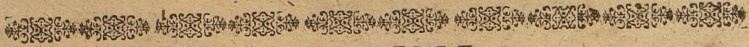
AUTORE

M. FRIDERICO KETTNERO,

Stolbergâ-Misnico.

Addiem Decembr. M. DC. LXIV.

In Auditoriò Majori.

WITTEBERGÆ,

Ex Offic. Typogr. MICHAELIS Wendt.

LIBER VITA

DE VITA S. MARTINI

DE VITA S. MARTINI

DE VITA S. MARTINI

DE VITA S. MARTINI

DE VITA S. MARTINI

DE VITA S. MARTINI

DE VITA S. MARTINI

DE VITA S. MARTINI

DE VITA S. MARTINI

DE VITA S. MARTINI

IN NOMINE CHRISTI.

Από τῆς γ' ἀρχοῦ χε' καὶ τελευτῶν εἰς
τ' πον.

DE LIBRO VITÆ ET INSCRI-
PTIONE IN EUNDEM.
CAPUT I.

*Quod proœmiale est, & propositum thema ab
ambiguitate liberat.*

§. I.

In quavis aliâ, tum in hac po-
tissimum Disputatione verissi-
mum deprehendimus Philosophi mo-
nitum l. i. Topic. c. 14. *Facile quid sit id, de
quo queritur, potest intelligi, si explanatum
sit, quot modis illud dicatur.* Etenim quia
nobis de Libro Vitæ acturis viâ debitâ h.
e. methodicâ procedendum est, meritò Philosophum sequi-
mur, πολυσημασίαν ἔόντων ἄντων. ante omnia indagantes. Li-
brum Vitæ considerabimus è Scripturâ, *quot ergò modis in
Scripturâ vel dicatur, vel cui tribuatur, vel quid ab aliis libris
Deo tributis differat, aut in quò singuli convenient, brevibus di-
cendum est.*

§. II. Viderat sublimitatis Aquila D. Johannes in Apo-
calypsi suâ Dominicâ libros & librum in conspectu Throni
Dei. *Libros,* è quibus mortui iudicati sunt καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν:
librum, qui vitæ est, prout edocemur cap. xx, 12. Plures itaq;
Deo in Scripturis libri assignantur, quàm hic unus, qui vitæ
dicitur. Loquimur de libris, qui DEO assignantur, unde vel
primò intuitu patet, hujus loci non esse, quos assignare for-

A 2

talsis

talsis ipsi quis possit; nec illum, quem pleriq; cum Augustino ex Apoc. l. c. vel male intellecto, vel corrupto vocant *βιβλον τῆς ζωῆς ἐκείνης*. V. Suarez in Thom. Tr. II. l. I. c. xx. p. 208. Ceterum in illorum explicatione ita procedemus, ut dicatur (α.) quot sint (β) quid invicem differant vel convenient, & (γ) cui & quomodo tribuantur.

S. III. Tot Deo libros tribuimus, quot Scriptura. Tribuit autem tres potissimum (1.) *librum universalem*, qui aliàs aliò nomine dicitur liber τῆς προνοίας s. providentiæ (2.) in statu contractiori *librum specialem*, qui est *ἔκδομα* s. iudicii (3.) *specialissimum* τῆς ζωῆς s. vitæ; quorum hic solos electos assignatos habet; ille solos peccatores; iste verò indiscriminatum omnes tam justos, quàm peccatores continet; imò nec homines solùm, sed & alias creaturas.

S. IV. *Liber Universalis* s. providentiæ describitur à Davide Psal. cxxxix, 16. quòd in eò omnes dies nostri scripti fuerint, qui futuri erant, etiàm cum nondum extabat unus ex illis: quod Lutherus notanter reddidit de diebus vitæ: **Alle meine Tage waren auf dein Buch geschrieben / die noch werden solten, und derselben keiner da war.** AD. Johanne Apoc. v, 1. vocatur *liber scriptus intus & foris, & septem sigillis signatus*, ut intelligamus, eum rerum cognitarum & revelandarum copiã undiquaq; refertum & plenum esse; non secus ac sicut in membranis materiam ita abundantem videmus, ut à parte tam interiori, quàm exteriori descripta sit. Ubi equidem non ignoramus, in quot hic divortia Commentatores abeant; alii enim per librum intus & foris scriptum *utrumq;* Testamentum & per septem sigilla præcipua Christi mysteria intelligunt, cuius sententiæ fuerunt August. Orig. Hilar. & alii Patres: alii vero ipsum Christum notatum volunt *cum septem Redemptionis nostræ mysteriis*, qualia sunt Incarnatio, natiuitas, passio, resurrectio, adscensio, missio SS. & adventus ad iudicium, quæ opinio Bernharδο adscribitur; alii deniq; per ipsam apocalypsin explicant. Sed omnium optima explicatio nobis heic placet, quæ celeberrimis nostratum Theologis placet, quod sc. h. l. ipsius *divinæ providentiæ liber*
indi-

indigitetur, in quam rem videri potest B Meifner. in Anthropol. dec. 2. disp. xv. Quod verò liber hic *signatus* dicitur, eo ipsò *gubernamenta divina providentia occulta* esse perdoceatur; quòd *sigillatus* postea septem sigillis, numero perfectò & aptò religionis, ut Pythagoras vocabat. *providentia divina perfectio* ob oculos ponitur. Vocatur alius hic liber naturæ, gubernationis, creaturarum &c.

§. v. Libro providentiæ subordinatur *judicii liber*, quem vidit Daniel c. vii, 9. 10. in conspectu antiqui dierum. Quem librum Augustinus interpretatur de *Sanctis*, qui cum Christo ad iudicium venturi sunt; Beda *Scripturam* intelligit, Barradius *librum conscientia*; Maldonatus autem per illum accusatorum *objectiones* & Patronorum *responsiones* notari putat. Sed quâ ratione Sanctos vel Apostolos libros iudicii divini vocabimus, cum illi potius *assessores iudicii* perhibeantur? Matth. xix; 28. Deinde liber conscientia *hominis* potius *liber* est, quàm Dei. Ut taceam; in conscientia hominum non remanere singula ipsorù opera scripta; sed facile oblivione obliterari. *Objectiones* verò & *responsiones* huic librum esse nimis longè petium est. Optima Interpretatio videtur, quæ hos libros de exactâ Dei omnium dictorum factorumq; notitiâ explicat. Sicut enim liber in genere, quândo Deo tribuitur, nihil aliud est, quàm summa ejus scientia; quò de inferiùs plura differemus; ita nec necessitas cogit, ut hic alium ab illò sensum quæramus.

§. vi. Sed si aliquis quæserit, quâ de causâ *πληθυντικῶς* dicatur, *libros esse apertos*, tum id ideò factum putabimus, quòd varia scientia & *multiplex DEI cognitio* innuatur. Vel quod sentit B. noster Hutterus LL. CC. Art. xxii. controv. 9. Spec. q. 6. ideò hos libros in plurali numero dictos censeamus, quia non una atq; eadem, sed diversa planè & alia quidem de electis, alia de reprobis sententia promulgabitur. *Re & actu liber unus est, at virtute & ratione plures, quatenus plurium hominum facta continent*, inquit Suarez. in Thom. tr. 2. l. i. c. 20. Ratio enim unicam hanc notitiam inadæquatis conceptibus *pro varietate objectionum*, ad quæ extenditur, solet dispescere, quo sensu minimè plures in Deo notitias facimus, sed hæc

pluralitas potius in pluralitate obiectorum, quàm in Deo subiecti-
vè (quod contra naturam ipsius esset) fundata est. Sic eodem
modo Apoc. xx, 12. in plurali numerò libri aperti dicuntur :
quanquam hæc alii aliter explicant. V. B. Gerhard. in Not.
ad Apocal. c. xx, 12.

§. VII. Tertius, qui h. l. considerandus est, quemq; impræ-
fentiarum nostri instituti propriè volumus, *liber vitæ* dicitur,
is verò *non temporalis, aut vocatis quoq; communis*, uti Zan-
chius & Franc. Junius contendunt, *sed æternus & singularis*, in
quò singulariter electorum nomina annotata sunt: *non mate-
rialis* aut propriè dictus, qualis S. Sacra dici potest, *sed qui im-
materialis* est & metaphoricè talis, notatq; notitiam Dei, non
absolutam, simplicem aut universalem, *sed limitatam, approba-
tivam & specialem*, quâ Deus solos electos specialiter, certò ac
infallibiliter novit.

§. VIII. Neq; multiplex est hic liber, sed *unus unitate essen-
tiæ*. Equidem Thomas de Aquino Tom. 1. part. 1. q. 24. art. 1.
Pererius, Becanus T. 1. oper. c. 14. q. 8. *tres vitæ libros* faciunt,
unum in quo Electi ipsi scribantur ad vitam; *alterum* modi,
quò perveniri possit ad vitam, *tertium* verò, in quò facta &
gesta electorù annotentur. Verùm id *minus rectè* dicitur; nam
Scriptura semper, quando meminit, unius vitæ libri memi-
nit, ubi & nomina & gesta fortè assignata sint. Quod si verò
maximè liber aliquis esse concedatur, in quò facta & gesta e-
lectorum conscripta sint, ille tamen vix alius erit, quàm
quem antea *judicii* diximus. Deinde quoad secundum, in
quò modus perveniendi ad vitam descriptus sit, intelli-
guntq; S. Sacram, *liber materialis cum immateriali* malè con-
funditur.

§. IX. Distinguuntur ergo hi libri in *librum providentiæ,
judicii & vitæ*. Addit his Calvinista Polanus quartum, quem
vocat *Scripturæ*. Non adeo benè. Liber n. Scripturæ, uti mo-
dò diximus, materialis est & propriè dictus, qui inter *meta-
phoricos* & impropiè tales numerari non debet. V. ejus Syft.
Theol. 1. 2. c. 35. Suarez adjicit *librum mortis* in Thom. tr. 2. l. 1.
c. 20. Verùm hic sermo non est, quot Deo libri tribui *scilicet*

ἀναλογία possint, sed quot ipsi Scriptura tribuat; cumq; per librum vitæ notitia Dei indigetetur, Deus autem reprobos ignorare potius, quam novisse dicatur, ideo malumus loqui cum Scripturâ, quâ tacente itidem libenter tacere. Scriptura librum vitæ nobis exhibet, eumq; solum ad Electionem restringit. Cæterum quod & Scriptura sic appellari possit, non negamus, interim abstinentes cum Scripturâ, ut eò felicius liber vitæ à Scripturâ distingui queat. Eodem modò Sixti Senensis quoque se distributio habet, quam vide sis apud B. Meisn. l.c.

§. x. Diximus antea, quod hi libri *materiales* non sint, quia Deus, cui assignantur, non indiget ullò librò materiali, in quò vel decreta sua, vel facta nostra annotet; *πάντα δὲ γυναι καὶ περαχλισμένα πῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν*, uti loquitur Autor Epistolæ ad Hebræos c. iv, 13. Sed Scriptura loquitur *καὶ ἰκονοµίαι* & *συγκαταβάσιν*, more desumptò à more loquendi hominum; quòd uti homines res & actus memorabiles in libris annotare solemus: ita Deus ad nostri morem metaphoricè res & personas fidelium assignare dicitur. *ἀνθρώποις γὰρ ἔσιν ἀνθρώπων ἢ γραφῆ λέγεται*, inquit Procopius. Quæcunq; ergo Deus nobiscum loquitur humano modò, ea à nobis intelligenda sunt divino modò, ne in Deò aliquam imperfectionem, perfectè imperfectè explicando, inducamus. Hinc per librum in genere nihil aliud intelligimus, quam infallibilem Dei notitiam. V. Magnif. Dn. Præses in Disp. de Libr. Vit. th. 2.

§. xi. Nunc ultimò locò collatio horum librorum quoq; instituenta est, ut quid vel convenient vel differant, elucescat. Quod ad *conceptum convenientiæ*, omnes sunt metaphoricæ, omnes notitiam Dei significant, omnes non nisi Deo infunt, omnes à solò Deo scribuntur. Quoad verò *differentiæ conceptum*, differunt primò ut *latius & angustius*; liber providentiæ universalis est; vitæ & iudicii sunt particulares. Differunt porrò *ratione fundamenti*; Liber enim providentiæ pro fundamento habet affectum Dei paternum generalem; iudicii ejus justitiam & sanctitatem; vitæ gratiam & mise-

misericordiam specialem. Quæ differentia verò tantum *rationis rationata* est, ut loquuntur, quia in re fundatur ob diversa, quæ hic realiter dantur, objecta atq; fundamenta.

CAPUT II.

Ubi Fundamenta libri vitæ diligentius è Scripturâ, tanquam principio cognoscendi, eruuntur.

§. XII. Diximus de libris, qui Deo assignantur *in genere*, nunc propius paulo ad illum, circa quem occupati erimus Librum *VITÆ*, fundamenta de ipsius *existentiâ* è Scripturâ, quæ sola *principium cognoscendi* hic est, diligentius erutur. *Ratio* enim ex suis principiis hac de re judicare non potest, cum sit mysterium à seculis absconditum, Rom. xvi. Et uti *ex ratione*, ipsò Sohniò teste, *de prædestinatione judicandum non est, ita nec de libro vitæ electorum*, quippe qui eodem recidit. Hinc Liber Christ. Concord. rectè ait, *rationi humana extrinsecus & citra verbum DEI hoc mysterium pensanti locum nullum esse reliquendum*. Interim verò mens non est, quòd omnem planè rationis *usum* velimus hic excludere, quòd tantum abest, ut statuamus, ut potius rationem *necessariam* dicamus. Est enim & suus ipsi concursus. Concurrat ut *subjectum* perficiendum ac informandum, ut *informata effectivè* quoq; & *organicè* suos actus producat, cum nemo sine actibus intellectus intelligere queat, uti disserit Dn. D. Müller. Quæst. Select. Semicent. r. q. 34. Libenter ergo rationis *usum* damus, damus ipsam *ut subjectum*, damus quoque ejus *effectus*, verum quòd penes eam *judicium* ali-quòd decisivum, directivum aut imperativum obtinere debeat, hoc negando negamus. Adde, quòd ipsa huic rei decidendæ planè sit impar ac insufficientis, sibi enim relicta non intelligit, quæ spiritus Dei sunt, 1. Cor. II, 14. & sapientiam Dei in hoc mysteriò *σοφίαν κρυπτὴν* nemo Principum seculi cognovit, Rom. xvi, 26. 1. Cor. II, 7. 13. Versatur ratio in iis, quæ *sub ipsâ* sunt, at quæ *supra ipsam*, comprehendere nequit.

§. XIII. Alia idcirco via quàm ratio quærenda est, quâ
ad

ad perfectiorem hujus mysterii cognitionem adscendatur, eaq; *sola Scriptura* est, cui soli solum hoc imperium manet, quod principium sit, quod norma ac regula controversiarum fidei. Hinc merito applicatur, quod Theologi alias de prædestinatione dicunt: Inscriptio in librum vitæ *non à priori, sed à posteriori consideranda est* h. e. non absq; verbò ullas cogitationes suscipiendas in tam arduo negotiò, sed ex verbò de tota re statuendum est, prout id pluribus explicat B. Hunnius de prædest.

S. xiv. Nec obstat, si ex Calvini mente excipere velis, mysterium hoc esse absconditum, esse occultum, esse arcanum, cum id expresse falsum sit, & Apostolo *κτ̄ σ̄μα* contradicatur. Revelavit enim Deus hanc doctrinam *γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τὰς θελήματ̄ αὐτ̄ς*, Eph 1, 9. Aut si *omne DEI consilium* de salute nostra revelatum est, teste Paulo in Actis c. xx, 27. quid amplius in hoc Salutis nostræ consilio considerabimus? Et profectò quicquid revelatum est, id absconditum esse non potest, nec arcanum, nec occultum. Id equidem non inaus inficias, multa in *transcaelesti hoc negotiò*, quod Hunnius vocat l. c. quoad in hoc seculo vivimus, manere inaccessa, absit tamen, ut vel minimam insufficientiam statuamus, quasi mysterium tam arduum, tamq; necessarium sufficienter revelatum non sit, habeatq; Deus *arcanam* adhuc *voluntatem*, quam in hoc opere nondum revelaverit, ut Calviniani volunt. Scripturam sequemur, quæ cum omnem voluntatem Dei revelatam dicat, ipsius veritati merito cedimus credimusq;. Tandem verò si vel maximè concedamus, dari voluntatem Dei arcanam, probandum adhuc erat, hanc à *revelata diversam* aut oppositam esse. Etenim *quam nos in verbo Evangelii voluntatem revelatam habemus, eam ipsam statuendam esse æternum & immutabile decretum, consilium & beneplacitum DEI de electione nostrâ à asserimus* cum B. nostro Huttero in LL. CC. art. 22. in Diexodo p. 769.

S. xv. Dictum est, quòd *Voluntas hæc Dei in verbo Evangelii* revelata sit, id enim h. l. quæri solet: an doctrina de Inscriptio in librum Vitæ sit *doctrina legis, an Evangelii?* Nam

B

cum

cum unicè, ex verbo revelato judicandum sit de hac materia, hoc autem distinguatur in legem & Evangelium, meritò jure illa quæstio ventilatur. Sic in Loco de Satisfactione movetur, *an Christus pœnas sustinuerit secundum legem, an verò secundum Evangelium?* Ast quemadmodum ibi malè responderetur, quòd secundum Evangelium; ita hic æquè malè, si secundum legem dicamus. Evangelium est *verbum gratia*, non pœnæ. E. secundum illud CHRISTUS puniri non debebat, nedum poterat. Loquor de pœnâ legali in se, non de translatione pœnæ in CHRISTUM, quæ Evangelica est. Lex est *verbum justitiæ*. Erg. secundum hoc inscriptio in librum vitæ facta dici non potest, utpote cum sit opus misericordix & gratiæ. *Lex non agit de hominis peccatoris salvatione, aut ad salutem destinatione, sed potius de illius aternâ maledictione & damnatione*, uti B. Hunnius loquitur l. c. maledictus, maledictus &c. Deut. xxvii. Similiter B. Hutterus l. c. *Verbum DEI solum est*, inquit, *ex quò universa hujus mysterii tractatio petenda est, ut in quo nihil prætermisissum, quod salutis negotium spectat: sed nec ex omni verbo mysterium illud addiscere licet, lex enim Moysi verbum quidem Dei est, sed cum doctrina hac nihil commune habet.*

§. XVI. Verbum itaq; Evangelii *fundamentum doctrinale* est hujus mysterii. In hoc voluntatem Dei explanatam videmus. Hæc est voluntas ejus, qui misit me, inquit Salvator Christus, Joh. vi. ut omnis, qui videt Filium & credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Et ex hoc unicè fundamento nostra quoque nunc *fundamenta pro libro vitæ* petemus, ut ne quis de vera ejus existentia, deq; Inscriptionis veritate dubius hæreat ac incertus. Sunt autem ea loca *partim*, in quibus hic liber *absolutè* ponitur; *partim* in quibus *cum addito* determinatur, *partim* verò in quibus *Synonymicè* declaratur. *Prima classis* primus locus est, qui Dan. xii. l. invenitur, ubi Propheta: *In tempore illo, inquit, salvabitur populus tuus, omnis, qui inventus fuerit scriptus in libro.* Sic Exod. xxxii, 32. Moyses inquit: *Aut dimitte eis hanc noxam, aut sinon facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti.* Cui respondit Dominus: *Qui peccaverit mihi, eum delebo de libro meo.* Quem locum licet

et alii per librum legis interpretentur; alii librum providentia intelligant, alii catalogum heroum, vel, ut Cajetanus vocat, librum principatus; alii librum gratia; circumstantia tamen si accuratè perpendantur, librum vita notari, satis luculenter ostendunt. Qua de re Waltherus in Harm. Bibl. in Exod. xxxii. p. 231. Magnif. Dn. Praeses in disp. de Lib. Vit. th. i. §. 19. & nos infra pluribus cap. ult.

§. xvii. *Secunda Classis* ea loca adducit, quae librum hunc cum addito determinant, & disertam libri Vita mentionem injiciunt, ut Psal. lxxix, 29. ubi David: *Deleantur, ait, de libro viventium & cum justis non scribantur*, quem locum infra dilucidabimus. Sic Phil. iv, 3. nomina Clementis & ceterorum Pauli adjutorum in libro vita esse dicuntur. Sic Apoc. iii, 5. Johanni dicitur: *Qui vicerit, vestietur vestimentis albis, & non delebo nomen ejus de libro Vita.* c. xvii, 8. *Et mirabuntur inhabitantes terram, quorum non sunt scripta nomina in libro vita à constitutione mundi.* Sic c. xx, 12. alius liber apertus vita dicitur & v. 15. *Qui in libro vita non inventus fuerit, in stagnum ignis mittetur.* & c. xxii, 19. *Si quis diminuerit de verbis libri prophetia hujus, auferet Deus partem ejus de libro vita & de civitate sancta & de his quae scripta sunt in isto libro.* Interdum verò duplex determinatio additur, ut quando liber vita igni dicitur, Apoc. xiii, 8. c. xxi, 26. *partim*, ut B. Meissn Anthrop. l. c. explicat, quia agnus scripsit, *partim* quia agnus inscriptionem acquisivit, *partim* quia agnus fide apprehensus hujus libri fundamentum est, *partim* deniq; quia agnus hunc librum olim in extremo judicio aperiet h. e. manifestabit, quoniam in eo scripti sint, qui non, id enim apertio h. l. notat.

§. xviii. *Classis ultima Synonymorum* est, quae licet non iisdem verbis, rem tamen eandem significant. Sic Ezech. xliii, 9. vocatur hic liber *Scriptura Domus Israel*, Luc. x, 20. *Scriptio nominum in caelis*, ubi juxta Sauresium in Thom. i. part. i. tr. 2. l. i. c. 20. caelorum nomine significari videtur ipsa Dei essentia, quae est caelum per essentiam s. nominando humano more contentum à continente. Sic Ebr. xii, 23. dicitur *conscriptio in caelis*: cui opponitur, quando Jer. xvii, 13. dicitur, *recedentes à Deo in terrâ descriptos* iri, quoniam dereliquerunt ve-

nam aquarum viventium. Pari sensu dicitur quoque Inscriptio in librum vitæ alio nomine ex 1. Thesl. v, 9. *ἡ σὺς εἰς ωφέλιον σωτηρίας*, Act. xiii, 48. vocatur *ordinatio ad salutem*. Sic qui in librum vitæ assignati sunt, dicuntur Ef. iv, 4. *scripti in vitâ Jerusalem*, ubi Propheta non loquitur de beneficiò aliquo corporali, sed de adventu Messia, sub quo tria promittit beneficia spiritualia, sanctificationem, defensionem & electionem, quam describit per scriptionem in vitis Jerusalem. Lutherus reddidit: *der geschrieben ist unter die Lebendigen zu Jerusalem*. V. B. Meissn. l. c. p. 173. Ef. xlix. *quorum nomen in manu DEI scriptum est*. 1. Sam. xxv. *quorum anima fasciculò viventium involuta est*. Matth. xxv. *quibus paratum est regnum ab initio*. Quæ singula ὁ Θεὸς Παυλῶς ostendunt, esse librum vitæ, darique Inscriptionem in eundem, quid autem propriè sit, quidve in eundem Inscriptio, enucleabit

CAPUT III.

Quod explanat conceptum quid-ditatis.

§. XIX. *Neg;* enim hic liber ipse Christus est, quod Hugo Cardinalis & Sixtus Senensis putarunt, quorum ille, citante Magni Dn. Præsidi l. c. in Apocal. censet, librum vitæ agni esse ipsum agnum, ex ea ratione, quòd ipse sit mens DEI, unde sicut domus est in mente artificis, priusquam fiat actio: sic omnia ait fuisse in ipso, qui omnium est exemplar & idea. Hic verò l. 2. Bibl. Sanct. hanc denominandi rationem affert, quia sc. *Christus in lignò crucis velut liber quidam conspicuus expansus fuerit, aptatus non papyro aut membrana, sed ipsa carne & membris; scriptus non atramentò, sed pretioso sanguine; non calamis, sed clavis*. Verùm hanc piam potiùs meditationem & allegoricam locutionem dixerim, quàm rei formalem rationem. Distincta enim utique sunt *scribens*, & *liber, qui scribitur*. Si autem Christus ipse est hic liber, tum sequitur, quòd ipse seipsum scribat, quòd ἀνεγλογίας est. Quid? quòd in extremo judiciò hic liber aperiendus est, quâ ratione verò Christus tum seipsum aperire dicitur? Conf. Apoc. xx, 12.

§. xx. Sic

§. xx. Sic non ignoramus, multos Patres *bac allegoria* ufos esse. Ipse Liber Concordiæ & B. Lutherus sic docent. At non quòd *præcisè & formaliter* ita res habeat, sed quòd *allegoricè* explicari sic possit. *Alioquin* (verba sunt Magn. Dn. Præfidi s. l. c. 29.) *si phrasin Scripturæ & modum loquendi in ea expressum, uti par est, sequi uelimus, sicut ipsa aliter de Christo & aliter rursus de libro uitæ loqui solet, ita nos pariter unum ab altero distinguere oportet.* Hinc licet hic liber uitæ agni dicatur, non tamen *in casu recto* liber uitæ agnus. Malè consequentiâ *à casu obliquo* ad rectum institueretur.

§. xxi. Neq; tamen præfractè refragabimur, si quis hunc librum *ipsum DEum* certo modo dixerit. Cùm enim liber Deo attributus aliter, quàm per ejus notitiam explicari vix possit, notitia autem Dei ab ipso, Deo non nisi formaliter & juxta nostrum concipiendi modum distinguatur, ideo non peccabit, qui ipsum Deum ita vocet. Uti enim uoluntas & potentia Dei ipse Deus est, æternitas quoq; Dei diuina essentia, prout August. ait l. 7 Confess. c. 4. ita nec notitia Dei à Deo realiter distincta est. Id, quòd ipse Philosophus in pari exemplo uidetur innuere, asserens l. 12. Metaph. text. 51. Deum esse suum intelligere t. 39. Deum esse suam æternitatem t. 37. Deum esse simplicem substantiam, &c. Ut ad eò rectè dixerit Leo P. de attributis quibusdam Dei in specie: *Nemo hominum ueritas, nemo sapientia, nemo iustitia est, sed multi participes sunt ueritatis, sapientiæ & iustitiæ: solus autem DEus nullius participationis est indigens, de quo quicquid dignè utcunq; sentitur, non qualitas est, sed essentia.* Quare si juxta hujus præceptum dignè de Deo sentire uelimus, notitia ejus (hic liber est) non ut qualitas, sed ut ipsa essentia consideranda. Augustinus l. 20. de Civ. D. ait; quòd liber uitæ sit *quædam uis diuina*, quâ fiet, ut cuiusq; opera sua bona uel mala in memoriam reducantur. At neq; sic res, uti debet, attingitur; hæc enim descriptio *libro iudicii* potius, quàm uitæ tribuenda est. Nos librum uitæ *notitiam* Dei dicimus *specialem*, quæ notitia *entitative* & *materialiter* ipse Deus est, uti Thomas loquitur. Quia tamen *ratione nostri*, quæ in Deo sunt unum, ut plura appa-

rent, hinc intellectus creatus æquivalenter ob imperfectiō-
nem suam Deum cognoscendo in plura quasi dividit, concipi-
pitq; unum primò, post aliud, variisque conceptibus unum
simplex & indivisum objectum. secundum huiusmodi conce-
ptiones imperfectè intellectum, sibi repræsentat. Et hoc mo-
do librum h. e. notitiam Dei ab essentia diversam concipi-
mus, cum tamen *in se & actu diversa* non sit.

§. xxii. Hinc aliter Dei *essentia*, aliter ejus *notitia* concipi-
tur. Et porro, ubi notitiam Dei concepisti, concepisti li-
brum, quem Scriptura tribuit. Nam uti rectè Thomas Aquinas
part. I. q. 24. art. 1. ait, *liber in DEO dicitur metaphoricè secun-
dum similitudinem à rebus humanis acceptam*: sicut enim con-
suetum est apud homines, quòd illi, qui ad aliquid eligun-
tur, conscribuntur in libro, utpote milites & consiliarii, qui
quim dicebantur *Patres Conscripti*: ita liber vitæ in Deo im-
portat notitiam prædestinatorum. Idem sentit Thomas à
Vio Cajetanus in Thom. ad h. 1. *Liber vitæ*, inquit, *in DEO
metaphoricè dictus, est firma notitia significativa prædestinatorum.*
Firmam dicit hanc notitiam, quia sicut conscriptio in libris
materialibus fit ad succurrendum memoriæ: ita hoc ipso
contrà memoriæ divinæ firmitas significatur. *Significativam*,
quod uti ex ratione metaphoræ scriptura libri est signum a-
gendorum: ita notitia Dei est signum repræsentans ipsi per-
ducendos in vitam æternam. Hoc ipsum Judæis quoq; li-
quet, quibus hic liber dicitur ספר חיים. Unde Majmon.
More Nev. c. XLVII. (quem citat Hotting. Thesaur. Phil. l. 2. c. 2.
de libris Apocryphis) *Per metaphoram*, inquit, *liber DEO tri-
buitur*, quâ Metaphorâ Scriptores Sacri voluerunt, uti scribit
Menasse Ben Israel de Ref. mort., *coram DEO omnia manifesta
& in propatulo esse, quacumq; hic in terris à nobis fiunt, & quod fa-
ctorum nostrorum accuratam quasi rationem ineat.* Nos Chri-
stiani sumimus hunc librum pro *prædestinationis notitiâ*, quâ
Deus firmiter retinet non tantum, uti Thomas loquitur, se
aliquos prædestinasse ad vitam æternam; sed etiam quos
præcisè. Huc pertinet, quod Theophylactus ait, quòd Liber
hic è μέλαν, ἀδελφὸν μνήμη θεῶν καὶ χάριτι scriptus sit. Eleganter

ter hunc librum definit Magn. Dn. Præses l. c. th. 2. quòd sit *notitia DEI specialis, in quà ceu catalogo quodam nomina eorum scripta sunt, quos Pater celestis ab eterno ex gratia propter Cbristi meritum ad vitam eternam elegit.* Dicitur catalogus metaphoricè, non quòd Deustali catalogo materiali indigeat, sed quòd suos tanquam in catalogo ante oculos habeat. Novit enim dominus, qui sint sui, 2. Tim. II. 19. *Nec DEus eos nescit, & in hoc libro legit, ut sciat, sed potius ipsa ejus præscientia de illis, quæ falli non potest, liber est Vita,* inquit August. l. xx. de Civ. D. c. xv. Et Anshelmus super Phil. IV. Tom. 2. *Nomina eorum scripta sunt in libro Vita* i. e. assignata tenentur ad vitam in memoria divine prædestinationis.

§. xxiii. Dicitur autem hic liber Vitæ, quòd *ambiguè potest intelligi vel de vitæ gloria, vel gratia, vel natura.* Sed sciendum est librum hîc dici solum & proprie respectu vitæ gloriæ. Hinc, Thoma dicente, importat solum notitiam electorum ad vitam gloriæ. Nam id, ad quòd aliquis eligitur, habet rationem finis, & non competit eligendo per suam naturam. Sed cum vita gratiæ talem rationem finis non habeat, sed potius rationem ejus, quòd est ad finem, uti Thomas disputat, ergo finis supra naturam existens est vita gloriæ. Cæterum respectu vitæ naturæ non est electio, nec liber Vitæ. Eadem mens est Vazquezii ad h. I. Thomæ.

§. xxiv. Inde etiam colligitur, librum vitæ ita dici, non quia à DEO, qui quidem vita essentialis audit, scriptus est; nec quatenus in DEO scriptus est, sic enim nihil obstat, quò minus librum judicii & providentiæ quoque librum vitæ dicamus: sed *ratione inscriptorum*, quia non nisi viventes in hunc librum inscribuntur, vel *ratione termini*, quia inscripti ad vitam gloriæ inscripti sunt. *Particula illa, vitæ,* inquit Suarez, *non significat materiam, in qua scriptio facta est, sed objectum, quòd inscribitur, vel terminum, ad quem inscribuntur.* Quòd eleganter Magn. Dn. Præses l. c. per similia quædam exempla illustratum dedit, ut quemadmodum arbor vitæ, Gen. II. 9. via vitæ Act. II. 28. dux vitæ Act. III. 15. lignum vitæ Apoc. II. 7. ideo hoc nomine determinantur, quia hominem vel *in vitæ*

conservant, vel *ad eam* ducunt, ita liber vitæ talis dicatur, quia qui in eum scribuntur, ad vitam æternam inscribuntur.

§. xxv. Atq; hæc de ipso libro præmittere placuit; nunc ad *Inscriptionem*, ut quid per eam intelligatur, clarescat. Uti verò liber propriè dictus locum hîc non habet, ita nec Inscriptio aliter explicanda, quàm *more modoq; DEO debito*. Et quia ille *ἀνθρώπων πατῆρ*; Deo assignatur, notat autem *ἰστορίας*; ejus notitiam, ideo hæc eodem modò attribuitur, ut propriè nihil aliud significet, quàm *decernere, ordinare, separare, eligere, &c.* Vazquez. in Thom. i. q. 24. art. inquit, quòd *per translationem* res aliqua in intellectu alicujus descripta esse dicatur, non prout intellectu imperio suo illius est principium, sed prout memoriâ retinetur. Sic Thomas ibid. *dicitur aliquid, aut, conscriptum in intellectu alicujus metaphorice, quòd in memoria firmiter tenet.* Nos ita procedemus: *alia* scriptio est in *charta*, *alia* in *corde*; *alia* in *membrana*, *alia* in *mente*; illa propriè talis est, hæc impropria: hanc Deo concedimus, illa locum non habet. Iterum *alia* fit *per naturam & implantationem*; *alia* per *doctrinam & institutionem*; *alia* verò per *memoriam & receptionem*: illo modo notitia Dei naturalis s. *τὸ νόησον ἔστιν ἡ ἐν cordibus gentium implantatum dicitur, Rom. 1. 19. καὶ τὸ ἔργον ἔστιν νόησον ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν.* Rom. 11. 15. isto modo Corinthiî dicuntur esse Epistola Christi scripta non atramento, sed Spiritu Dei vivi 2. Cor. 111. 23. Hoc verò jubemur Dei legem describere in tabulis cordis nostri, Prov. vii. 3. At neutra harum Deo accommodari posse videtur, nisi fortè, quàm per memoriâ diximus. Cavendum tamen, ne *receptionem aliquam*, quæ imperfectionem inferat, in Deo statuamus. Alius hic potius sensus indagandus, ille nim. qui melius per inscriptionem in librum vitæ *ipsam electionem* ad vitam intelligit. Sunt enim electio & Inscriptio *termini planè convertibiles*, ut rectè dicam: Quicumq; est electus, ille est in librum vitæ scriptus, & contrâ. Nam sicut ille, qui ab æterno eligitur, separatur à cœtu non-salvandorum: ita qui in librum vitæ inscribitur, assignatur in numerum electorum. Atq; id- ipsum orat, quòd supra debebamus dicere, ubi Synonyma quæ-

quædam adduximus. Idem est prædestinatio, quod Inscriptio in librum vitæ: neutiquam verò *abstracta* illa Calvinianorum quorundam (qui alio nomine Supralapsarii dicebantur) prædestinatio, quam *præscindere* ajunt ab electione & reprobatione, quâ ratione etiam reprobi prædestinati s. quod nobis idem est, in librum vitæ inscripti erunt: *sed orthodoxa orthodoxorum, ordinata & hypothetica.*

§. xxvi. Quæ prædestinatio licet ab Inscriptio *realiter & secundum se* non differat, nec à libro vitæ *actu* distingui possit, negari tamen non potest, quòd aliqua, dicam insignis, ipsi cum hoc *differentia formalis* intercedat. Jesuita Becanus Tom. I. Oper. c. xiv. q. 8. ait, prædestinationem & librum vitæ differre hoc modo, quòd *illa sit conceptio mediorum*, quibus Deus prævideat aliquos perducendos ad vitam cum propositione ea media conferendi; *hic verò sit cognitio, quâ Deus cognoscat, qui perventuri sint ad vitam*, pergitq; librum vitæ prædestinationem sequi, eamq; quasi obsignare. Quod quidem aliquo modo rem explicat, sed melius ipse Thomas dilucidat, asserens, prædestinationem esse *actum intellectus practici per modum imperii*, qui præcedat res futuras & scientiam speculativam illarum. Liber autem vitæ sit *actus intellectus speculativi*, quatenus ad memoriam refertur, prout ita mentem Thomæ explicat Vazquez q. 24. art. 1. Hæc assertio in se quidem bona est, sed tamen non absolutè tolerabilis; cum enim, uti postea dicemus, liber vitæ non merè sit actus intellectus speculativi, quasi Deus rem nudè cognoscat, & in illa cognitione acquiescat; sed Deus ita suos cognoscit, ut simul curet; idè illa cognitio, quia in cognitione non persistit, merè speculativa non est. Nos cum B. Meisnero Anthrop. dec. 2. disp. 15. hanc differentiam constituimus: *Liber vitæ catalogus est, ubi electi consignantur, prædestinatio verò & Inscriptio sunt actio Dei consignantis: ille ad intellectum pertinet, hæc voluntatis est; ille decernentis est notitia, hæc ipsum decretum; ille præcedit, hæc sequitur*: sicut notitia decernendi præcedit ipsum decretum.

§. xxvii. Dicunt nonnulli Inscriptionem in librum Vitæ *duplicem esse, temporalem unam, quæ in Baptismo fiat, ubi*

C

Chri-

Christo viti tanquam palmites inferamur; alteram *aternam*, quæ nihil aliud sit quàm ipsa electio. Verùm videtur hæc sententia aliquà durior, *tum* quia hæc *locutio* tantùm est *Ecclesiæ*, non *Scripturæ*; *tum* quia Inscriptio in librum Vitæ sic evadit *mutabilis*, *tum* quia sic *renati* omnes *electi* erunt, & consequenter, quotquot baptisantur. Deinde forsàn hæc assertio ex illa promanavit hypothesi, quâ Christum esse librum vitæ statuitur, quo de supra diximus. Cœterùm distingui potest *inter librum vitæ & gratiæ*; concedimus, quòd baptisati inferantur in librum gratiæ, negamus autem, quòd in librum vitæ, quâ distinctione salvatâ res ipsa negari non potest, quantum nec ita hæc Scriptura eloquatur, ut quæ hæc implantationem mysticam *insertionem ad gratiam* potius, quàm inscriptionem in librum gratiæ nominat. Baptisati renati sunt, renati verò & inscripti in librum vitæ differunt ut laxius & strictius. Illi sunt omnes etiam semel tantùm fide donati: hi verò in fide perseverantes. Nam omnes quidem inscripti in librum vitæ sunt renati, sed non omnes renati sunt inscripti. V. Brochmand. Syst. Theol. art. de prædest. p. 251. Omnis salvabitur illo tempore, qui in libro scriptus inventus est, inquit Daniel cap. xii, 1. Atqui non omnes salvabuntur renati, sed ii tantùm, qui in fide perseverant. E. nec omnes renati pro inscriptis indiscriminatim sunt habendi.

§. xxviii. Hæc omnia ut in unum conferamus compendium, tandem ita definiri potest Inscriptio in librum vitæ, quòd sit actus divinæ Voluntatis consequentis, Deo ex æternitate conveniens & merè gratuitus, quò intuitu meriti Christi quosdam homines, quos finaliter in fide perseverantes & non petulenter gratiam oblatam rejecturos præviderat, à cœtu damnandorum separavit, & ad vitam æternam specialiter & nominatenus ordinavit in sui laudem & ipsorum sanctimoniam. Dicimus *actum*, non externum & transeuntem, sed *internum, perpetuum & immanentem*; quò ipsò simul innuere volumus, inscriptionem hanc non esse nudum decretum, quòd Deus in tempore exequatur, sed actualem & æternam separationem quorundam hominum à cœtu non-salvandorum,

rum, antequam in rerum naturâ existant. V.B. Hulsem. Brev. c. xv. th. 5. Dicimus actum, ut dicatur, esse *actum communem* totius SS. Trinitatis, tanquam *opus ad extra*, quod ad creaturas terminativè exferitur. Dicimus *actum DEO ex æternitate convenientem* contra eos, qui statuunt, Deum quidem ab æterno sibi proposuisse inscribere, sed non nisi in tempore propositum illud exercere. Dicimus *actum voluntatis*, ut supponatur, Deum nos inscripsisse, quia voluit, egit enim ex gratia & benevolentia, quo ipsò tamen intellectus minimè excluditur, sed uti voluntas supponitur, ita hic præsupponitur, sicut verba definitionis ostendunt. Dicimus verò *actum voluntatis consequentis*, quia Deus voluit ordinatè, non absolutè, sed per has vel illas conditiones, per has vel illas circumstantias. Verùm de his sequentia clariùs. Sequitur

CAPUT IV.

Quod agit de Principiò agendi.

§. xxxix. Omnis actio agendi habet principium, unde in agendo dependeat. Quare cùm Inscriptionem actum diximus, suum ipsa quoq; *principium* habere dicenda est; idq; duplex, ut Philosophi distinguunt, *quod & quò*. Illud est principale & cui principaliter actio tribuitur: hoc, quo agens in sua actione agit. Illud nobis hic Deus Trinus est, hoc ejus intellectus & voluntas. Quoad illud quæri solet ex Thom. part. 1. q. 23. art. 1. *an prædestinatio s. Inscriptio in librum vitæ soli DEO conveniat*. Fuerunt sanè, Augustino teste, qui hanc in Deo esse negaverunt, prout ipsum citat Suarez 1. 1. tr. 2. c. 1. Affirmativam rectè probat Thomas & cum ipso Suarez 1. c. ex opposito, quod nullus homo id præstare potuerit, tum quia *finis* Inscriptionis, qui vita æterna est, *hominis naturam excedit* & facultatem, tum quia prædestinatio sit *species providentiæ divinæ*, cujus est rem ad certum finem ordinare: at finis in hoc opere supra naturam hominis erat, quemq; suis viribus attingere vix poterat, nedum ordinare. Ergo relinquebatur, ut à solo Deo finis iste supernaturalis, vita æterna, ad hominem

nem transmitteretur, id quod factum per gratuitam præde-
 stinationem, vocationem, justificationem, & glorificationem.
 Cæterum *de necessitate convenientiæ s. libertate*, liberéne Deo, an
 necessariò hæc actio competat, satis anxie disputant Schola-
 stici. Nos & liberam & necessariam hanc actionem dicimus,
 at ratione diversa. Sicut enim Incarnatio libera erat respec-
 tu *DEI volentis*; necessaria respectu *hominis indigentis*: ita
 absolutè quidem necessaria prædestinatio in Deo non erat,
 necessaria tamen *necessitate congruitatis*, ut Suarez loquitur, s.
 convenientiæ; vel factâ suppositione de statu hominis, quæ
 suppositio verò libertatem in Deo non sustulit, sed ejus usum
 potiùs præsupponebat. Quidni ideo hæc actio Deo libera
 competat? Exitit Inscriptio ante creaturas existentes, nunc
 autem nemo nisi solus Deus ante creaturas exitit. E. solus
 ipse ad vitam destinavit, ac destinare potuit. Porrò: solus jus
 habet de hominibus peccatoribus statuendi. *Num quid sicut
 figulus iste non potero vobis facere?* inquit Dominus, *ecce, sicut
 lutum in manu figuli, sic vos in manu meâ domus Israel*, Jer. xviii, 6.
 Ipse solus jus habet de bonis suis, prout ipse vult, dispensan-
 di. Et quid aliud sibi expressa Scripturæ Testimonia vo-
 lunt? Sanè quoties Deum nos elegisse Scriptura clamat, to-
 ties clamat, nos in librum vitæ inscripsisse. *Benedictus Deus
 & Pater Domini nostri JESU CHRISTI, qui benedixit nos, & c.
 quemadmodum elegit nos in ipso, antequam fundamenta mundi ja-
 cerentur*, Eph. i, 3, 4. Sic i. Thess. ii, 13. *Elegit nos Deus ab initio
 in sanctificatione Spiritus & fide veritatis* h. e. in fide verâ. Hinc
 probatò, Deum nos elegisse, probatum est, ipsum nos in li-
 brum vitæ inscripsisse. Sic i. Thess. v, 9. *Deus nos in acquiritio-
 nem salutis posuisse dicitur*, ubi profectò haud obscure *prim-
 um agens* esse perhibetur. Omnium verò maximè excellit,
 quòd Ef. xlix, 14. dicitur, *DEum nos in manibus suis descri-
 psisse*.

§. xxx. Deus ergo *autor Inscriptiois* est, sed nec ullâ per-
 sonâ Deitatis exclusâ; nam sicut nulla major est, nulla mi-
 nor; nulla prior, nulla posterior; nulla præstantior, nulla
 inferior; singulis autem æqualis gloria & coæterna majestas,

DE

ut Athanasius loquitur: ita nec in actionibus Divinitatis essentialibus altera minus agit, magis altera, sed prout in essendo sunt æquales, ita nec in agendo secus. Opus *indivisum* est; ut proinde, positó Patrem agere, non excludatur Filius, & positó Patrem agere cum Filio, neq; Spiritus S. prateratur. Probè tamen caveamus, ne, cum Keckermanno, tres S. Trinitatis personas *causas socias* dicamus. Una enim totalis & simplicissima in omnibus est causalitas, tota in Patre, in Filio tota, tota in SS. nec partialis hæc influxus datur, nec causarum pluralitas locum habet. Quàm absurdum est, tres auctores dicere, tam periculosum, tres causas socias, id quod profecò cum divinæ essentia unitate pugnat, prout eandem sententiam optimè profligavit Magn. Dn. D. Calovius Syst. Theol. Tom. 3. art. 5. in Loco de Creatione, ubi idem Keckermannus tres S. Trinitatis personas causas socias esse dixit.

§. xxxi. Quòd *secunda persona* actionem hanc, ut auctor, ingrediatur, de eo vix dubium esse potest, nec quantum memini, quisquam in dubium vocavit, nisi fortè Sociniani fecerint, ipsam ipsius Deitatem, cum Deitate æternitatem & cum æternitate æternum ejus in Inscriptioe concursum oppugnantes. Quare id modò h. l. consideratum velimus, quòd nonnulli per *Virum illum, qui atramentarium ad renes habebat*, Ezech. ix. 2. ipsum Dei Filium intelligant. Cujus sententiæ Hieronymus esse videtur: *Habebat, inquit, atramentarium Scriptoris ad renes suos, quò omnium peccata describeret, & sanctorum à peccatoribus numerum segregaret.* V. B. Meisner. Anthropol. c. Clarissimus locus est; Joh. xv. 16. ubi Dominus inquit: *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.* Imò nec de SS. aliter sentiendum est. Licet enim in Scripturis ut plurimum Dei Patris tantum mentio fiat, quòd ipse fons uti Deitatis, ita actionis hujus ex Deitate promanantis; *inclusivè tamen ob essentia & voluntatis unitatem simul de Filio & Sp. S. quòq; intelligendum est*, verba sunt Dn. D. Matthiæ Syst. Theol. Loc. xvii. q. 2. Singulæ ergo agunt, & eodem modò, neq; causalitas alia *principalis*, alia *instrumentalis* cum Piscatore fingenda est, utpote quæ cum essentia *ὁμοσιᾶ* luculenter pugnat. Ac tametsi

Inscriptio s. Electio *per* Christum facta dicatur, Ephes. 1, 5. tamen particula *per* ordinem tantum & originem, nequam verò inferioritatem quandam instrumentalem innuit. Alias si semper hæc particula Instrumentum notaret, ipse Pater, per quem sunt omnia, Ebr. 11, 10. causa instrumentalis esset, quod quam absurdum, nemo non videt. Sed abeamus hinc & consideremus

§. XXXII. *Principium, quò* Deus in hoc opere agit. Id intellectum antea & voluntatem diximus. Quantumvis autem intellectus & voluntas Dei non sint reale aliquid super additum essentia divina, sed à parte rei ipsa essentia, quia tamen utrumq; in hoc mysterio non ratione sui, sed ratione actus, operationis & effectus, quoad nos consideratur, inde occasione defumimus, intellectum & voluntatem Dei tanquam principia distincta apprehendendi, atq; hac ratione distinctè etiam de quolibet agendi. Quoad intellectum igitur primò dispiciendum est; quippe qui est principium dirigens, ut rectè Wendelinus Christ. Theol. p. 63, & natum intelligens nihil vult & exequitur, nisi quòd intellectus cognoverit & voluntati proposuerit. Nam necessario supponenda est in Deo aliqua scientia, quæ vel dirigat Inscriptionem ipsam, vel divinam voluntatem invitet ad inscribendum, proponendo objecta & res, quæ inscribere possit. Et cum Inscriptio sit actio Dei libera & voluntaria, necesse est, ut aliqua cognitio antecedit; voluntarium enim est à principio intrinseco cum cognitione, tum quia nihil est volitum, nisi quòd præcognitum est, uti eleganter disserit Suarez tr. 2. l. 1. c. 6. Prius ergo quoad nos (hic enim ordo in actibus divinis sumitur secundum proportionem illius ordinis, qui est in actibus humanis) Deus cognoscit, quem vult in librum vitæ inscribere, quam actu inscribat. Cognoscit autem non per species intelligibiles, quippe quæ, cum sint imagines è speciebus sensibilibus in sensus externos & ab his in internos delatis abstractæ, ut ibid. Wendelinus loquitur, per quas intelliguntur res veluti per imaginem; imperfectionem in Deo summam introducerent; sed cognoscit Deus formaliter per actum ultimum & purissimum, vel per ipsam essentiam,

tiam, omnia immediatè cognoscentem, & sic ipsa essentia ex in finitate perfectionis non solum ipsa est intelligens, actusve intelligendi, sed & ipsa species intelligibilis, ut doctè ait Dn. D. Cloz. in Pnevmat. disp. xii. §. 13. Verùm hanc Dei cognitionem nòs in præsentì ut ab aeterno factam concipimus; quem *conceptum* vocant *præscientiam*; quæ quia ad futura terminatur, propriè quidem Deo non competit, qui actu præsentissimò omnia videt, neq; in præterito aut in futuro novit, sed est ante & supra omne tempus in perpetuâ aeternitate; ut rectè Theologi dicant, Deum potius ad salutem *desinare* & cognoscere *credentes*, quàm *prædestinare* & cognoscere *credituros*, quia ipsi cuncta sunt præsentia; tamen ut ita eam concipiamus, nostra imperfectio jubet, & quia Scriptura de Inscriptiõne in librum vitæ loquitur, quòd ab aeterno facta sit, ubi creaturæ, quas Deus præcognovit, nondum extiterint. Cæteroquin hæc præscientia cum triplex dicatur, *generalis*, *specialis* & *singularis*, nos h. l. non primam, quæ ad omnes creaturas indifferenter; nec ultimam, quæ ad Christum singulariter, sed mediam s. specialè, quæ ad electos pertinet specialiter, consideramus. Atq; hæc iterum non *merè simplicem* s. theoreticam volumus, quæ Deus rerum nudè cognoscit, inq; eâ cognitione acquiescit, sed *practicam*, quæ Deus ita suos novit, ut simul curaverit & amaverit. *Verba enim scientiæ & notitiæ*, uti Theologorum regula habet, *sapè non notitiam nudam, sed notitiam insequentem effectui denotant.* V. Magn. Dn. Præses l. c. §. 22. B. Hutterus hanc notitiam vocat cum approbatione conjunctam LL. CC. p. 771. Et circa hanc notitiam gravis inter nostrates & Calvinistas quæstio movetur, an Inscriptio in librum vitæ secundum illam f. *ἡ ἐγγύωσις* facta sit. Nos affirmativam cum Scripturâ tenemus. Piscator & alii negant. Probanus, quia Rom. vii, 29. *ὅς ἐγγύωσις τῶν ἐλεῖν καὶ ἐγγύωσις*, Rom. xi, 2. *ὅτι ἀπὸ τοῦ ὁ θεὸς πρὸ λαὸν αἰσῶν, ὃν ἐγγύωσις*. quia i. Petr. i, 12. Inquilini Asiae, Pontiae, Bithyniae electi *ἡ ἐγγύωσις* dicuntur. Affirmante itaq; Scripturâ quis ausit negare? verba clara sunt. Minime verò nobis affingendum est, quasi præscientiam Dei inscriptionis *causam* faciamus. Non dicimus, causam esse, sed quòd

ratio-

ratione ordinis tantum Inscriptio secundum eam facta sit. Quomodo enim Deus inscribere electos dici potest, nisi quos velit inscribere, vel qui sint electi, præcognoscat? Equidem libenter fatemur, præscientiam ab Inscriptione separari non posse, at causam esse pernegamus in totum. Quin nec *partem essentialem* esse concedimus, interin *adjunctum inseparabile* statuentes. *Hæc scientia*, inquit Suarez, *non est ipsa prædestinatio, nec ad illam intrinsecè pertinet*, quia hæc scientia ex parte Dei necessaria: prædestinatio autem est actus liber. Et *præcognitio ut sic*, B. Hunnio dicente de prædest. *non facit, ut inscribamur s. eligamur, sed præcognitum*, quod est Christus fide apprehensus.

§. xxxiii. Prævidit autem Deus in hac præscientiâ suâ hominem *primò lapsum*, at *secundò per fidem è lapsu resurgentem*, quæ novæ sunt quæstiones cum Hubero partim, partim cum aliis, qui decretum electionis lapsui præordinant, hominemque *in signo rationis divinæ*, ut Scholasticè loquuntur, prædestinabilem prius, quàm creabilem ponunt. Nos utruinque affirmamus, prius quidem, dicentes, necessariò præsupponendum esse, ex eo, quòd *solus homo lapsus Inscriptiois objectum sit*, prout videbimus cap. vii. & Electio in Christo facta dicatur, cui tamen locus non est, nisi *in statu peccati & miseria*. Quoad posterius antagonista Huberus est, qui præfractè negavit, Deum unquam ad fidem respectum in hac præscientiâ suâ habuisse. Sed à parte nostri verba Apostoli satis clara sunt, quando dicit 2. Theß. II, 13. *electos nos esse èν πίσει ἀληθείας* h. e. in fide vera s. per fidem verâ, uti Hutterus interpretatur. Eò spectat, quòd Joh. vi. dicitur, Jesum ab initio novisse, qui essent non credentes, unde *vi oppositionis* sequitur, quòd ab initio quoque noverit, qui essent credentes. *Ab initio* autem h. e. ab æternitate, non in tempore demum. Vid. Hunn. de prædest. Sed hæc infra quæstio tangetur pluribus c. 5 & 7.

§. xxxiv. Hic quæritur, *an præscientiâ*, quâ Deus tum hominem lapsurum prævidit, tum qui credituri sint, qui non; *vel hominis lapsum necessitaverit, vel fidem electorum*, ita, ut non potuerint non labi, ut non potuerint non credere? quòd negamus.

gamus. Primùm etenim contingens erat, quòd homo laberetur, quia poterat non fieri. Nam homo ad imaginem Dei erat conditus, ideo potuit non peccare: sed quia peccavit, sequitur, quòd etiam peccare potuerit, aliàs si non potuisset, non peccasset, ut interpretatur B. Lutherus super Gen. ii. Unde consequens est, contigisse tantùm, quòd homo lapsus fuerit, ex abusu liberi arbitrii. Et quâ ratione quæso præscientia Dei libertatem hominis impediat? nam sicut non repugnat, esse aliquid futurum contingenter, ita nec repugnat illud sciri. Scientia verò futuri contingentis non tollit futuri contingentiam. Deinde: quod contingenter futurum est, etiam verè futurum est: quicquid verè futurum est, verè quoque præsciri potest. E. *Scientia contingenter futuri non tollit contingentiam futuri.* Sic pari ratione fides in electis non futurum est, quia præscitur, sed ideo præscitur, quia est futura, æquè ac veluti quidem scio hesternam diem præterisse; præscientia tamen mea non efficit præteritionem, sed sciendo præsupponit: ita præscientia Dei ab æterno fidem præsupposuit, minimè verò necessitavit, quod ex possibilitate excutiendi patet. Inquis: Sed quomodo fides potuit præsupponi ab æterno, quæ ab æterno non extitit. Resp. Imò ideo quia non extitit, potuit præsupponi. Et quid? eadem ratione, quâ meritum Christi ab æterno extitit, & agnus ab origine mundi mactatus fuit, eadem inquam extitit quoq; fides. Nec enim à negatione *existentiæ physicae* ad negationem *existentiæ moralis* sequela procedit. Sufficit, quòd per prævisionem Deo præsens fuerit, tametsi in tempore demùm nobiscum incipiat. Sufficit, quòd Deus in *præsentia objectivâ æternitatis*, ut Suarezii verba mea faciã, certò præcognoverit, fore in tempore, qui credituri sint; in qua præcognitione etiam eos tanquam præsentem est intuitus cum suis circumstantiis. Potuit Deus ab æterno habere rationem totius ordinis, quem in salvandis servaturus erat, teste B. Hunnio l. c. Fides hic non consideratur, ut *actio in tempore existens*, inquit Eccardus Fascic. Controvers. Theol. c. 15. sed ut *est in prænotione DEI.*

§. xxxv. Hæc de intellectu, quò de secundùm ordinem rationis primùm egimus. Eodem ordine *concurfus divine voluntate*

D

lunta-

luntatis quoq; spectandus est. Equidem supra diximus, li-
 brum vitæ tantum importare conceptum notitiæ, inde mo-
 vere quem posset, quo pacto hic de voluntate actio institua-
 tur. At enim verò cum nobis non de libro tantum, sed & de
 inscriptione rem esse velimus, necessum est, ut non modo di-
 spiciamus, quos Deus inscribat, verum etiam *an & quomodo*
 velit. Sicut autem, dicente B. Meisnero l.c. *in homine duplex est*
voluntas, una ὁρεκτικὴ s. appetitiva, quâ simpliciter & sine con-
ditione aliquid appetit; altera ἀποβουλευτική s. deliberata,
 quando quis aliquam rem vult deliberatè & hac vel illâ con-
 ditione positâ: ita in Deo *quædam voluntas simplex* est & ante-
 cedens, *quædam ἡ ἀποβουλή* & deliberatam propositionem
 h.c. *aliud voluntas* est, *aliud voluntatis propositum* s. Dist. uno ver-
 bô: inter voluntatem Dei *antecedentem & consequentem*: illa
 intuetur homines in communi; hæc in individuo: Quæ verò
 distinctio non accipienda est ex parte ipsius divinæ volunta-
 tis, in quâ nihil est antecedens & consequens *sed ex parte voli-*
torum, uti Thomas ait, s. in quantum Deus aliquid vult pro-
 pter aliud. *Illâ absolutâ rem aliquam absolutè & sine positione*
vel conditionis, vel circumstantia vult, prout explicat Dn. D.
 Cloz Pnev. disp. xiii. §. 17. sic e.g. Deus absolutè, antecedenter
 vult omnes homines salvos fieri; omnes absolutè vult in li-
 brum vitæ scriptos: absolutè desiderat omnes ad societate reg-
 ni cœlestis pervenire, divinæq; gratiæ participes. Hinc Filiū
 pro omnibus & singulis mortuum voluit, hinc omnibus re-
 demtorem misit; hinc omnibus & singulis universalem gra-
 tiam oblatam voluit voluntate tam revelatâ signi s. externa,
 quam arcanâ beneplaciti s. internâ; affectu serio, universali,
 gratiofo & antecedaneo. Conf. Rom. v. 18. 1. Cor. xv. 22. 1. Tim.
 11, 6. 2. Cor. v. 14. 15. 18. 19. Ebr. 11, 9. Act. xiii, 46. c. xvii, 30.
 Matth. xxviii, 19. Marc. xvi, 15. Matth. xxi, 9. 10. 17. 23. Joh. iii,
 16. Rom. xi, 32. 1. Tim. 11, 4. Matth. xxiii, 37. & imprimis E-
 zech. xxxiii. ubi Deus: Vivo, inquit, non delector morte im-
 piij, sed ut convertatur impius à viâ sua & vivat. Hæc verò s.
 consequens conditionata est, *quæ rem aliquam vult non nisi cer-*
tis positis conditionibus, vel ratione habitâ circumstantiarum: &
 hoc

hoc modo tantum salvatos vult homines sub conditione fidei apprehendentis meritum CHRISTI. Qui crediderit, salvabitur, Marc. xvi, 16. Qui credit in filium, non judicatur Joh. iii. Placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes, I. Cor. i, 21. Sic conditionatè voluit inscribere in librum vitæ, eum sc. qui crediderit in CHRISTI meritum finaliter. Qui vicerit, eum non delebo, Apoc. iii. & c.

§. xxxvi. Quæ duæ voluntates sibi invicem *minimum contraria* putandæ sunt. Prior enim versatur circa hominem, quæ homo est absq; circumstantiis: posterior verò circa hominem, quatenus vel est fidelis, vel infidelis. Ast ubi diversa *res* est, ibi tollitur contradictio. Et tum demum contrarietas hîc obtineret, si statueretur, *duas volitiones affirmativè contrarias esse circa unum idemq; & uniforme objectum*, quod verò dici h. l. nequit. V. Dn. D. Müller in Theol. Scholast. cap. xi. p. 189. Cæterum *differentia* harum voluntatum in eo sita est, quòd antecedens nullum habeat oppositum reprobationis; consequens habeat; illa omnes homines complectitur; hæc fideles tantum: illa respicit hominum miseriam; hæc fides salutis, infideles damnationi destinat. V. Hafenref. l. 3. stat. 3. & Magn. Dn. D. Calov. Syft. Tom. 2. c. ix. p. 450. *illa est ex ipso DEO existens beneplacitum, hæc permissio existens nostri causâ*, ut Damasc. l. 2. orthod. fid. ait, *illa est voluntas misericordie, hæc justitie*; *illa oritur ex bonitate & misericordia DEI, hæc ex vitio hominis*, inquitente Becano Tom. 1. Oper. tr. i. c. 10. Huc pertinet, quod Tertullianus ait: *DEus de suo optimus, de nostro justus*.

§. xxxvii. Antecedens *remotè* concurrat, volendo, ut omnes in librum vitæ conscribantur, inde fluit universalis omnium redemptio, universalis vocatio & gratiæ oblatio per verbum & sacramenta, modò omnes eam sibi applicarent reciperentq; per organon recipiens & apprehendens, quod fides est. At quia multi auditum verbi recusant, ideo multi fidem quoq; non percipiunt. *Proximè* igitur fit, ut *propositum voluntatis divine* sc. quod idem est, voluntas consequens proximè decernat, eos solum in librum vitæ assignare, qui credituri sint; delere verò *quoad negationem*, seu non inscribere, qui

gratiam oblatam spreverint. Hic ordo est voluntatis divinæ, qui licet *in se actualis* non sit ex naturâ rei, *virtute* tamen ratione prioris & posterioris duplex est, quatenus plura officia sustinet. Quod etiam sufficere potest. Succedit

CAPUT V.

Ubi de modò Inscriptionis & ejus causis tractatio instituitur.

§. XXXVIII. Scripsit hunc librum SS. Trinitas, quod cap. præced. ostensum est, sed quomodo & quibus de causis, pergemus dicere. Primum verò & ante omnia questio contra Socinianos evolvenda est, an *Inscriptio hæc in librum vitæ nominatenus facta sit?* vel an Deus suorum potius nomina ignoret? quod ipsi volunt. Catechismus Raccoviensis affirmativam nostram de nominali Inscriptioe *fallacem* nominat *sententiam*: cæteri autem Photiniani defendunt, Deum ab æterno nomina salvandorum *ignorasse*, fecisseq; tantum decretum in genere, quòd qui mandatis obedierit, salvandus sit, quam mentem explicat Socinus in prælect. c. XIII. dicens, *non certos quosdam homines nominatim intelligi, sed quoddam genus hominum*. Sic Ostorodus Instit. c. xxxv. quanquam tacitè, homines in individuo & nominatim inscriptos esse negat. V. Feuerborn. Anti-Ostrod. disp. xxxii. th. 8. p. 483. Contrà affirmant expressa Scripturæ oracula. Affirmat Christus dicens discipulis: Gaudete, quòd nomina vestra in cælo scripta sint Luc. x, 20. Sic novit Dominus, qui sint sui 2. Tim. II, 9. Quòd spectat etiam, quòd Christus oves suas nominatim vocare dicitur, Joh. x, 3. Et Es. XLIX. in manu Dei descripti perhibemur. Nec minus idem inde patet, quia *scientia DEI* non ad universalia tantum, sed *ad singularia* quoq; sese extendit. Ideò enim Deus nostri capitis capillos numerasse, id est, distinctè & infallibiliter nosse dicitur, Luc. XII, 17. Et intellectui increato omnia singularissimè nota sunt. *DEUS cum sit omnium causa prima*, habent verba Thomæ, *omnia etiam in particulari* cogno-

cognoscens, quævis subjecta esse divine providentiæ, non tantum in universali, sed etiam in singulari, necessum est. Confuli hic possunt B. Balduinus in Refutat. Catech. Raccov. pag. 476. Dn. D. Muller. in Theol. Schol. c. x. p. 130.

§. xxxix. Unus hic *modus* Inscriptionis est, notatio quoad nomen. Huc pertinet postea *actualis separatio* à non-salvandis, ut qualem Deus in extremo iudicio ordinem sit observaturus, oves ab hædis segregando, Matth. xxv. talem quoq; ab æternò processum decreverit feceritq; , teste B. Hulfemannò in Brev. c. xv. p. 240. Separationi succedit *ordinatio* ad vitam, ut quos Deus à damnandis separavit, ad vitam ordinet, involvatq; fasciculo viventium, ut Scriptura loquitur, s. inscribat in librum vitæ. Sed quis amor? quæ gratia? quæ ipsam rationem movit, cur sic inscribere soleat?

§. xl. Nulla Inscriptionis causa *in nobis* quærenda est, tum quia nos Dei inimici fuimus & iræ Filii Eph. ii. Inscriptio autem est opus gratiæ; tum quia nulla in nobis vel merita, vel bona opera prævideri potuerunt; tum quia nec *per actum proprium* homo se ad hanc Inscriptionem disponere potuit. Inde quoties Scriptura asserit Deum nos elegisse s. Inscriptisile, toties negat, hominem huic operi includendum, utpote qui potius certò modò opponitur. Et sicut Inscriptio s. prædestinatio *facta a nihil ponit in prædestinato effective*, contra Svarefium: ita *nec fienda in prædestinando* invenit, propter quod causaliter fiat, ut ad eò neq; ex parte hominis, neq; ut Scholastici loquuntur, *ex parte effectus* ulla planè causa assignari possit, si ve ea sit efficiens, quæ solus Deus est, si ve meritoria, quæ solus Christus in merito, si ve sine qua non, si ve cooperans, si ve quæcunq; alia, propter quam inscripti simus. E. *extra nos*. Sed nec *in hominis lapsu*, qui quidem *occasio* fuit, & terminus, à quò, neutiquam verò *causa*. Nec *in aliis creaturis*, quippe quæ vel hoc negocium planè non attinebat, vel quorum statum & naturam excedebat. Ideoq; nulla creatura vel in cælo, vel in terrâ operæ quicquam sibi vindicare potest in hoc opere, sed solùm relinquitur, in solo Deo causam esse quærendam, & quæ sitam inveniri posse.

§. xli. At verò in Deo duo consideranda veniunt, *justitia* partim, partim *miserericordiæ*. Illa quippe *lesa* nihil præter damnationem contendebat, tantùmque abest, ut in eâ causam Inscriptionis ad vitam ponamus, ut potiùs illa nobis interitum decrevisse statuenda sit. Meliùs & rectiùs solum hic misericordiam Dei & gratiam dicimus. *Miserebor enim*, inquit Deus, *cujus miserebor, & commisereror, quemcunq; commiseratus fuero*, Rom. ix, 15. *neq; volentis est, neq; currentis, sed DEI miserentis* v. 16. Hæc causa principalis est, ac *ωγενυσ-μὲν*, uti dicitur, Deum nos inscripsisse *κατ' ἄδονίαν*, Eph. i, 6. & ex misericordia v. 9. ii. Per hanc verò misericordiam non fingimus aliquod æternum, absolutum ac immutabile consilium, quò Deus ex liberâ & absolutâ voluntate ex se & propter se, absq; respectu vel mediatoris, vel mediæ, nos ad vitam inscripsit, sed id quidem contendimus, *ἄδονίαν* Dei causam esse, verùm cum cautione, *ne illam vel Mediatoris merito, vel mediæ ordini opponamus*. Etenim ita misericordia Dei comparata esse debebat, ut ne justitiam labefaceret. Deus quippe non tantùm misericors, sed & justus est, ideoq; absq; intuitu justitiæ non poterat inscribere, quemcunq; volebat; imò nec volebat inscribere, nisi prius justitiæ satisfactum esset. Hinc Mediatore opus erat, qui justitiam divinam nostris peccatis offensam reconciliaret, ut Deus salvâ justitiâ misericordiam exercere inscribendo posset. Nullo enim modo meritum supplicium generi humano condonari poterat: nec justitia & misericordia in uno eodemq; subjecto simul & semel, perfectè & in rigore *κατ' ἄδονίαν* exerceri, nisi per medium quoddam unirentur. *Aut igitur justitia solum, aut misericordia solum* debebat, *aut utraq; simul per temperamentum*. At si justitia, tum perfectè nullus Inscriptioni locus fuisset, justitia enim non vitam, sed mortem contendebat. Nec misericordia solum, quia sic justitiæ suum jus derogatum fuisset. E. temperamentum intercederet, necessum erat. Ex quo mediatoris interpositio consecuta est, cujus intuitu quoq; inscriptio facta est, ut qui in illam firmâ fide crediderit, ille demum in librum vitæ sit inscribendus.

§. xli. Hic

S. XLII. Hic ordo fuit, hic processus. Unde videmus, cau-
sam quidem omnium *primam* ac principalem s. ut Græcia-
junt, *non novit* fuisse gratiam & misericordiam Dei, eam ve-
rò *non absolutam* & simplicem, *sed ordinatam ad Christi meri-
tum* fide apprehendendum, quò de mox agemus. Nunc no-
tandum est contrà Pelagianos, Pontificios, Socinianos, Armi-
nianos & Scholasticos, misericordiam & gratiam Dei hîc *op-
poni meritis & viribus hominum*, excludiq; sicut in justificatio-
ne, ita in inscriptione in librum vitæ omninò homi-
nis actum. Pelagius cum suis docebat, *electos* (s. quod nobis
idem est, inscriptos in librum vitæ) *ob prævisa opera & bonum
liberi arbitrii usum tales esse*. Scholastici & ex his Thomas
part. i. summ. q. 23. ar. 5. ait: *Deus præordinavit, se daturum ali-
cui gloriam ex meritis*; vel ut alibi: *præscientiam meritorum*, in-
quit, *esse rationem prædestinationis ad vitam*. Bonaventura re-
moveret quidem operâ ut causam meritoriam, concedit tamen
rationem motivam à meritis desumptam esiel. i. dist. 4. art. i. q.
1. 2. Gabr. Biel l. i. sent. dist. 41. art. 2. *Alicujus*, dicit, *prædestina-
tionis est aliqua causa, quia aliqui ideo prædestinantur, quòd Deus
prævidet in eis bonum liberi arbitrii usum & merita*. Albertus
Pighius l. 8. de usu lib. arbit. c. 2. docet, Deum in hoc opere *non
personas, sed opera respexisse & merita*. Gregor. de Valentia
Tom. i. disp. xi. q. 23. punct. 4. ait: *Deus neminem nisi cum re-
spectu quodam ad cooperationem liberi arbitrii & bona opera in-
scribit ad vitam*. Modernorum verò Papistarum quæ sit sen-
tentia, ita breviter dici potest: statuunt videlicet, Electioni
prævisionem meritorum *ut rationem motivam & causam effi-
cientem essentialiter inclusam esse: nec sine meritis hominem salva-
ri, aut salvari posse apud B. Meish. Anthrop. l. c.* Ex Photinians
Socinus itidem Instit. c. xxxv. Inscriptionem à bonis operibus
suspendit. Remonstrantes verò concedunt equidem, nos non
esse electos *ex operibus prævisis fidem antecedentibus*, sed quod
alterâ manu dant, alterâ rapiunt, statuentes, respectum ta-
men haberi *ad ea, quæ ex fide manant s. sequuntur*. Quibus o-
mnibus etiam Parres quidam assentire dicuntur, qui præde-
stinationem quoad salvandi voluntatem *non ex solâ DEI vo-
luntate*

luntate, sed operibus prævisis nasci, opinati sunt. V.B.Hutterus
LL. CC. art. 22. p. 777.

§. XLIII. Verum hi omnes quid Apostolo respondebunt
dicenti, quòd *ex gratiâ* electi simus. Rom. ix, ii. Si autem ex
gratiâ, non ex operibus, inquit ipse cap. seq. v. 6. alioquin gratia
non est gratia, ejusdem verba sunt. Deinde: quicquid non
est *causa salutis*, illud nec potest esse causa Inscriptionis ad sa-
lutem. Conf. Eph. i. ubi gratiæ solius *influxus causalis* ita extol-
litur, ut per plurimos versiculos ejus mentio injiciatur. v. 4.
dicitur, Deum nos elegisse in Christo. h. e. in Christi merito.
Meritum autem Christi cum meritis hominum constare nequit. Aut
si Deus inscripturus ab æternò hominum merita prævidit,
quid opus fuerit Christi merito? v. 5. secundum beneplacitum:
si opera hominum causa sunt s. meritoria. f. motiva, bene-
placitum Dei causa esse non potest. Atqui Dei beneplacitum
causa est. E. opera non possunt esse causa. v. 6. Inscriptio
facta dicitur ad laudem gloriæ *gratiæ* ejus. Et sic porrò.
Ubi sanè nulla operum mentio: quin gratia potius his oppo-
nitur. Sic Rom. ix, ii. electio gratis facta dicitur, *antequam bo-
ni quid fecissent.* Sic Matth. xii, 32. *complacuit* Patri nobis re-
gnum dare: quâ ratione verò propter merita ipsi hoc placu-
isse dici potest? ut Becano placet Tom. i. Oper. c. xiv. q. 4. me-
herclè nullam ego illam complacentiam dixerim, quæ pro-
pter merita talis est. Ipse quidem distinguit *inter prepara-
tionem & collationem* s. *inter voluntatem preparandi & volunta-
tem conferendi.* Concedit, quòd placuerit Deo preparare re-
gnum ex gratiâ: negat verò, quòd efficaciter velit ex gratia
conferre, nisi quis per bona opera dignus fiat. At quæ di-
gnitas quæso ex operibus futura est, cum si omnia fecerimus,
forisimus inutiles? Sanè *ubi inutilitas, ibi indignitas.* Nec qui
servum Dominus habet inutilem, eum dignum ulla mercede
censet, nisi velit conferre ex gratiâ. *Bene,* inquit ipse Becanus
Tom. i. Oper. cap. xiv. q. 2. explicans definitionem Durandi,
quòd, *sicut sagitta suis viribus non potest pervenire ad scopum, nisi
à sagittario dirigatur & transmittatur: ita nec creatura rationalis
suis viribus pervenire ad vitam æternam.* Omnis ergo actio
humana

humana excluditur s. viribus *natura* s. *gnaria* facta; imò ipsa fides, si veluti conditio magis aut minus digna, aut veluti qualitas s. virtus nobis inhærens, quod Arminiani contendunt, spectetur, cum nec ulla ullatenus Deum vel inducere, vel movere ad inscribendum potuerit. Hinc eleganter Augustinus: *DEUS*, inquit, *non invenit homines eligendos, sed facit*, Tom. 2. ep. 105. & l. III. contra Julian. Pelag. c. 3. *nullum DEUM elegit dignum, sed eligendo dignum effecit*. Ut propterea impium planè sit, meritis hominum tantum virtutis attribueret. Quantum enim his assuitur, tantum gratiæ Dei detrahitur; quantum his ascribitur, tantum Christi merito derogatur, quippe quod hoc modo insufficiens redditur. Aut si sufficiens est, vel solum sufficit, vel non solum. Sinon solum sufficiens est, tum planè non sufficiens dixerim.

§. XLIV. Triumphat igitur Gratia Dei, misericordia & *Gratia*, quam operibus opponi per Scripturam demonstratum est. Sed & porrò de *subordinatione meriti Christi* fide apprehendendi tractatio instituenda est. Calvinus enim, Polanus & alii quamplurimi Calvinistarum Christum non tantum planè huic operi eximunt, sed Inscriptionem quoque simpliciter absolutam & *Gratiam* Dei decretoriè necessariam & immutabilem faciunt. Idem ferè Sociniani, licet non eodem modo, contendunt, qui ne unicum quidem respectum vel ad meritum Christi, vel ad fidem in salutis negotio superesse patiuntur. Ac ut illi ad *absoluti decreti stabilitionem* meritum Christi exclusum volunt; ita hi ad *Deitatis negationem* vel Christum non æternum, juxta ipsos, operi huic æterno eximunt, vel ad *meriti satisfactorii oppugnationem* concursum causalem negant. Hinc ex illis Ursinus meritum Christi non inter causas, sed *effecta Inscriptionis* in librum vitæ ponit. Piscator, Deum in nobis eligendis nihil extra se, & *ne Christum quidem* spectasse ait. Scharpius concedit meritum Christi esse causam meritoriam salutis, ineptè negat a. quòd *electionis*. Contra urgent absolutam Dei gratiam & immutabile decretum Calvinus l. 3. Instit. c. XXI. sect. 5. qui: *Non pari*, inquit, *ratione creantur omnes, sed aliis vita æterna, aliis damnatio æterna*
3
pre-

præordinatur. Beza: *Inscrutabilem, dicens, decreti causam, quæ Deus nonnullos ab æternò condere constituerit, in quorum justo exitio justitiæ suæ gloriam patefecerit, obq; eam causam omnes exitio destinati non possint non suo tempore perire.* Piscator: *Et si Deus, ait, hominem creavit, &c. in uno, tamen creavit omnes non unò sine sed alios quidem præparavit ad gloriam: alios coagmentavit ad interitum.* Ergo finem alium creationis ponit gloriam, alium, facit interitum. Quod horrendum dogma, ut veritati, bonitati, justitiæ, & sanctitati divinæ ἀντιμαρτυρούσως oppositum, meritò rejicitur.

§. XLV. At nos uti gratiam Dei ordinatam ad meritum Christi supra diximus: ita nunc ulterius meritum Christi causam esse meritoriam Inscriptionis in librum vitæ demonstratum ibimus, idq; gratiæ substernendum declarabimus. In quo eligimur ad vitam, ille electionis causa est meritoria. Sed in Christo, Eph. 1, 3. ubi τὸ in Christo est *Synecategorema* cum verbis subsequenter conciliandum: In Christo habemus redemptionem in sanguine, id est, per & propter. *Synecategorema*, in, non est *locale*, nec est *finale* seu terminale q. d. elegit nos in Christum; sed est *meritorium & morale*. Deinde: Deus nos inscripsit aut *placatus*, aut *iratus*. Hoc nemo, nisi cui fungus sit pro cerebro, ausit dicere. E. placatus. Placatus autem est in Christo, ut qui nos Deo reconciliavit per crucem peremtis inimicitias ad eam, Eph. 2, 16. Ac nisi prius Christus Deum nobis reconciliasset, neq; Deus nos ad vitam ordinare potuisset: si enim ordinasset, ordinasset iratus, quod pugnat. Nam Inscriptio in librum vitæ est *actio misericordie & gratiæ*, ut sæpè diximus, quæ hominis miseriam respicit. Conf. Rom. v. Reconciliati sumus Deo per sanguinem Filii ejus. Ipse est pax nostra omnia componens, & Col. 1, 18 19. Christus in omnibus primas tenere debet, quia in illo complacitum fuit Patri, ut omnis plenitudo inhabitaret & per ipsum reconciliaret omnia in seipsum, pacem faciens per sanguinem crucis ejus, tum quæ in terrâ sunt, tum quæ in cælis. Quid? quòd non solum in ipso, sed & per ipsum electi dicamur. *ibid. v. 5.*

§. XLVI. O.

§. XLVI. Obiter nota; *duplici ratione* Christus in hoc opere concurrat, primum *quà Deus*, post *quà Mediator*. *Quà Deus* unà cum Patre & SS. ut persona divinitatis causa est efficiens & principium, quod inscribit ad vitam, vel cui Inscriptio principaliter tribuitur, quod supra diximus c. iv. & h. m. ipse scit, quos elegit, Joh. XIII, 18. *Quà mediator* verò constituitur Inscriptio causa meritoria, quia ipse prius nobis eam acquisivit, nosq; cum Deo Patre reconciliavit. Unde; Quicumq; nobis vitam reparavit, acquisivit, meruit, ille est causa vitæ meritoria. Quicumq; est causa vitæ meritoria, ille etiam Inscriptio ad vitam est causa meritoria; nisi enim prius vita restituta fuisset, nemo ad vitam inscribi potuisset. Et propterea *liber vitæ agni* dicitur, quia agnus Inscriptio nem in illum acquisivit. Ultimo etiam loco illud huc attinet, quòd Christus redemptionis & remissionis causa sit meritoria. Et etiam Inscriptio ad vitam, quia non nisi redempti, non nisi quibus peccata remissa sunt, inscribuntur, Ephes. I. vers. II.

§. XLVII. Unde in mensa Solis cuilibet expositum est, meritum Christi nequaquam *pro effectu* prædestinationis habendum esse, nec *pro medio executionis*: sed illud equidem largimur, quòd sit *medium commune* exequendi Universalem Dei gratiam s. benevolentiam erga omnes homines, quia Filius Dei datus est in mortem, ut mundus per ipsum salvaretur, Joh. III, 17. negamus verò in rotum, quòd sit *medium adequatum* exequendi *prædestinationis decretum*. Etenim potius causa est, ordine prior Inscriptio: extitit ab æterno, si non physicè, moraliter tamen *ratione prænotionis*, sicut etiam agnus ab origine mundi mactatus dicitur, Apoc. XIII, 8. Neq; obstat, quòd supra solam *Gratiam* s. gratiam Dei Inscriptio nis causam diximus; neq; enim ideo meritum Christi exclusimus, sed locuti ita sumus *in oppositione ad opera & merita hominum*, non in oppositione ad meritum Christi. Hinc *ab exclusivâ ejusdem generis ad exclusivam generis diversi* N. V. C. Gratia Dei est causa principalis, cui tamen causa meritoria subalterni facillè potest.

§. XLVIII. Ex dictis ergò liquet, quâ ratione nos, & quâ Calviniani Christum Inſcriptionis decreto includant: nos videlicet *ut fundamentum & causam meritoriam*; illi *ut executorum*, vel etiam ut executionis *medium*. Posteaquam enim ex eorum sententia absolūtè Deus decreverat, quosdam in librum vitæ assignare absq; intuitu vel meriti vel fidei, tum Filium misit, ut decretum exequeretur, pro iis moriendo, quos inſcriptos Deus volebat, quò ita interveniente hoc medio redemptio paucorum illorum efficeretur, & sic meritum Christi esset effectus ex prædestinationis decreto fluens; Ipse autem Christus mediæ hujus executor. Quòd verò Inſcriptionem in librum vitæ nobis meruerit, negant pernegantq̃ue. In quo egregiè cum Socinistis conveniunt. Nam veluti hi Christum totum salutis negotio planè eximunt, destruuntq; quòd sit causa meritoria salutis, sic illi oppugnant, ipsum esse causam meritoriam ordinationis ad salutem. Elegans harmonia Hæreticorum! Quæ singula tamen antea Scripturæ oraculis refutando expeditimus.

§. XLIX. Verumenimverò cum meritum Christi spectari possit vel *ratione sui & in se*, vel *ratione nostri & quatenus à nobis applicatur*, s. aliud sit *acquisitio*, aliud *applicatio*; sciendum est, hoc loco illud non tam priori, quàm posteriori modo considerari: salvat enim non ut præstitum, sed ut applicatum fide finaliter perseverante. Queritur proinde, an & quomodo fides ad Inſcriptionem in librum vitæ accedat? Vel an Deus respectum ad fidem habuerit? Ubi ante omnia primò distinguendum est *inter fidem actualem & prævisam*; inter *fidem ut est instrumentum* & prout est *causa principalis*: inter fidem, ut est *causa meritoria* & prout est *pars ordinis*. Nostra mens non est, fidem hic concurrere actualem; neq; dicimus, fidem esse causam principalem; neq; volumus esse meritoriam: sed (a) quia fides in præſenti quæſtione divinæ præſcientiæ subjicitur, idèò spectatur ut *prævisa* (β) quia constituta est à Deo medium applicationis, s. ut B. Kunadus vocat, *ἀντιληπτικόν*, hinc causa *instrumentalis* est (γ) quia non est opus, sed illi potiùs opponitur, igitur nec meritoria causa esse potest, sed tantum *pars ordi-*

ordinis divini perhibetur, quia Deus hunc ordinem in decreto observatum voluit, ut non, nisi qui crediderit in Christum, in librum vitæ inscriberetur. Inscriptio itaq; ordinata ad fidem est. Nihil inscribitur, quod mortuum est, quia liber est viventium Ps. LXXIX, 29. At hi nulli alii sunt, dicente Magn. Dn. Præfide l. c. §. 39. *quàm qui spiritualiter vivunt vitâ mysticâ per gratiam, & fide sunt justificati*: sicut econtra mortui sunt, qui vitâ mysticâ h. e. viva fide destituuntur coram Deo, & propterea increduli & impœnitentes, quales, testimonio Filii Dei, erant Judas, aliiq; Judæi, in libro Vitæ locum non habent: Sed deleantur de libro viventium & cum justis non scribantur, inquit Filius Dei l. c. NB. Cum justis. Atqui nemo *sine fide* justus est. Ergo sequitur, neminem quoque sine fide in librum vitæ assignari. Et quid? tota Scriptura clamat, eos tantum salvatos iri, qui in Christum credunt. Sic Apoc. III, 5. ii demum veri victores intelliguntur, qui vera fide, dum in his terris degunt, Christo constanter adhærent. Esto fidelis usque ad mortem c. II. v. 10. 2. Tim. IV, 7. Bontum certamen certavi, inquit Paulus, cursum consummavi, fidem servavi.

§. I. Necessarium idcirco fides *requisitum* est, necessaria pars divini ordinis ex hypothese constitutionis, quia Deus ordinavit. Quæ itidem quia *per modum organi* à parte hominis inscribendi concurrat, causa Instrumentalis dicitur. Aliàs fides *in se* tam digna non est, ut propter eam inscribamur, nisi *ratione status & qualitatis*, quatenus in Christo terminatur objectivè. Nam Christus *unicum illud objectum* est, dicente B. Hunnio l. c. *cujus respectu Paternus inscribit. Christum autem non per incredulitatem rejectum aut ignoratum, sed fide agnitum & apprehensum*. Crediderunt, quotquot ordinati erant ad vitam. Actor. XIII. ubi notanter vocabulum ordinationis nos admonet, inscriptionem ad vitam certo ordine factam, cujus ordinis pars fides quoque sit æstimanda. Id quod de causis dictum sufficiat.

CAPUT VI.

Ubi Inscriptionis objectum quoad materiale, seu abstractè & præcisè consideratur.

§. LI. Consideravimus hæctenus ipsam Inscriptionem, nunc eos, qui *privilegio* Inscriptionis gaudent, contemplabimur. Hic verò initio omnes creaturas *rationis expertes* cum Magn. Dn. Præside 1. c. th. 3. removemus. Objectum enim Inscriptionis requisita, quibus indutum esse debet, oportet intelligat; scopum, ad quem tendit cognoscat, & ad finem non tantum, qui naturæ ejus sit conveniens & communis, sed & qui supra, ordinetur. At solus homo hunc intelligit, quò tendat, vitam nim. æternam: solus homo, quippe à principio ad hunc finem creatus, ordinatur ad illum. *Substantiæ contra intellectu carentes non ordinantur ad beatitudinem, nec ad supernaturalem finem, cum illius non sint capaces*, differente Suarezio 1. r. c. 4. ubi & ipse benè distinguit inter *prædestinationem & ordinationem*; concedit, quòd interdum substantiæ, inanimatæ etiam, ordinentur ad effectum superantem ejus naturam, ut e. g. aqua ad lavandum animam: per prædestinationem verò propriam explicari hæc posse, rectè negat. Sic pariter concedimus, quòd creaturæ cæteræ divina *providentiæ* subjaceant, sed quòd *Inscriptioni* in librum vitæ, meritò inficias imus. Cæterum quòd hic Scholastici quærunt, an prædestinatio cadat *in personam*, an verò *in naturam*, propriè & proximè nostrum non facimus, interim ad *solam personam, eamq; creatam humanam* determinantes. Persona etenim in creata secundum se capax non est, cum per se & essentialiter beata sit.

§. LII. Augustinus, vel quicumq; autor est libri de prædest. cap. i. eò progreditur, ut cælum & terram, solem & lunam, diem & noctem prædestinatos dicat, distinguendo, inter *prædestinationem alligationis & conditionis*; quarum hæc sit justitiæ, illa verò potentiæ. Ad hanc creaturas dictas refert: ad illam verò alligat hominem recens creatum ante lapsum. At
enim.

enimverò quemadmodum quòd hisce creaturis tale privilegium non competat, ut prædestinentur s. in librum vitæ inscribantur, (præprimis quia in hoc libro viventes tantum inscribuntur, hæ autem creaturæ non vivunt) jam causa dicta est; ita quòd nec homini ante lapsum, ut qui ad imaginem Dei potius conditus, quàm in librum vitæ scriptus tum dicendus erat, cap. seq. fortassis ostendetur, ubi de formali objecti ratione instituetur quæstio. Conferatur interim Magn. Dn. Præfès l. c.

§. LIII. Neq; Angeli objectum proprium sunt & adequatum hujus Inscriptionis, quòd itidem Augustinus ac Thomas volunt, quos sequuntur alii, tum Scholastici, è quibus expressè Suarez tr. 2. l. 1. c. 20. *Ego existimo, inquit, etiam angelos per Christum prædestinatos esse, ideoq; ipsorum nomina scripta in librum vitæ agni*: tum Pontificii, ut Bellarminus, Lessius &c. tum Calviniani &c. qui omnes Inscriptionem in librum vitæ angelis quoque commanem faciunt. Hinc Thomas generaliter prædestinationem ita definit; ut etiam angelis applicari possit, quòd sc. sit *ratio transmissionis creaturæ rationalis ad vitam æternam*. Et Durandus in l. Dist. 41. q. 1. Prædestinationem dicit esse *directionem creaturæ rationalis in vitam æternam*. Becanus explicat utrumq; utriusq; terminum & transmissionis & directionis, quòd sicut, inquiens, *sagitta* suis viribus non potest pervenire ad scopum, nisi à *sagittario* transmittatur & dirigatur: ita & creatura rationalis non potest suis viribus pervenire ad vitam æternam. Verùm ut id primò notemus, sermo nobis non est de prædestinatione aliqua *ως εν πλατες* dicta, quatenus fortè generaliter notet ordinationem aliquam ad hunc vel illum statum, ad hoc vel illud officium extra Christum, quò sensu etiam angelos posse prædestinatos dici, facile largimur, præprimis cum expressè electi dicantur 1. Tim. v. Sed uti dixi, improprie prorsus, latèq; pro ordinatione & confirmatione ad bonum. *Electiois vox*, verba habent Magn. Dn. D. Calovii, Syst. Theol. Tom. 4. cap. 2. q. 2. *hic aliter sumitur, quàm in articulo de Electione ad salutem*; nimirum electi dicuntur angeli, quòd peculiariter, postquam in bono

bono perfisterant, in bono sint confirmati & ad bonum gloriae perseveranter ordinati. Alioquin si statim qui electi dicuntur in Scripturam proprie electos seu in librum vitae scriptos dixerimus, tum profecto cedri etiam, sepulchra, currus &c. in librum vitae scripta dicenda erunt, quod tamen ab eorum naturam tantum distat, quantum ab ipsa terra caelum. Breviter: Male ab electione genericam & etymologica ad Inscriptionem in librum vitae s. electionem specificam & propriam colligitur.

§. LIV. Quod si ergo quis inter ipsas Electiones distinguere velit, forte minus refragabimur, aliam angelis assignando, hominibus aliam: genericam illam, hanc specificam. Qua de sententia testatur B. Hutterus LL. CC. l. c. etiam orthodoxos fuisse, qui angelis praedestinationem tribuendam, inter alia exinde probaverint, quod in destinatione finis supernaturalis communicent. Nam angeli, ajunt, quoque non per naturam, uti nec homo, sed per gratiam, & consequenter ex praedestinatione, vitam aeternam gaudent. Ergo Deus etiam ab aeterno praescivit, sequi angelis vitam aeternam ex gratia daturum decrevit. E. nec angeli minus in libro vitae scripti erunt. Sed quod monuimus, dari hoc posse videtur, si de praedestinatione specie diversa intelligatur. Nam posito, angelis electionem assignari posse, nemo tamen negaverit, disparem plane ab illa rationem esse: quin imo in respectu ad praedestinationem hominis improprium plane. Quis enim angelos vel proprie per Christum electos, ut Scriptura loquitur, vel in librum vitae scriptos dixerit? cum inscriptio haec *miseriae statum praesupponat*, ut non nisi qui morti sunt obnoxii, inscribendus dicatur. At quis unquam angelos bonos (de malis enim sermo non est, quibus ex hypothese finalis impoenitentiae horum nihil competit) miseros & morti obnoxios vocaverit? ut qui potius ab ipso, si non creationis, tamen confirmationis momento, ipso actu vitam aeternam sunt fructi, & adhuc fruuntur, quia faciem Dei vident, Matth. xviii. Si ergo fruuntur, quid opus est, ut assignentur demum ad fruendum, cum reapse sine suo potiti sint?

§.Lv. Ast

§. LV. Ast urget Thomas, *motum non accipere speciem à termino à quo, sed à termino ad quem.* Resp. concedi quidem id salvâ nostrâ sententiâ potest, verùm qua ratione terminum à quo à motu separare poterit? Omnis motus præsupponit terminum unde fiat, & terminum ad quem tendat. Nec ullus unquam motus dabitur, qui non terminum à quò præsupponat tanquam aliquid inseparabile à motu, etfi non sit de formali ratione motus. Sic licet *miseriæ status non sit de formali ratione* Inscriptionis ad vitam s. prædeterminationis, *necessariò tamen ac inseparabili nexu præsupponitur*, ut *à va 5 eg Qñ* hinc optime obtineat: quicumque non est peccator, ille non est inscriptus in librum vitæ. Sanè enim qui in statum gloriæ devehendus est, illum necesse est, antea in statu gloriæ non esse.

§. LVI. Consideratò miseræ statu considerandus est etiam Mediator, quia nemo in librum vitæ scribitur, nisi prius per Christum redemptus fuerit. Hic quasi *terminus* est, *per quem* ad vitam tenditur. Ast angeli non sunt redempti: Quod enim Christus non assumpsit, illud non redemit. Angelorum naturam non assumpsit. E. nec eam redemit. Quos Christus non redemit, eos neq; in librum vitæ assignavit. Angelos &c. Ergo. Conf. Ebr. II, 15, 16.

§. LVII. Inquis: Sed dicitur tamen, Christum omnia restituisse & in celo & in terrâ. Resp. à *restitutione respectu discordiæ ad restitutionem respectu miseræ* N. V. C. *Restituuntur, quæ in cælis sunt*, inquit B. Hutterus l. c. p. 776. *eo respectu, quatenus per meritum Christi sublata est illa discordia, quæ inter angelos & genus humanum intercesserat: non verò respectu redemptionis angelorum.* Urges: Angeli verò *conservatore* in bono opus habuerunt, qui fuit ipis locò Redemptoris. Resp. neque sic consequentia valet, aliud est conservatio in bono, aliud redemptio à malo. Inscriptio per Christum facta dicitur, non quatenus est conservator in bono, sed *quatenus est redemptor à malo.* Porrò: Inscribendi in librum vitæ solùm credentes sunt, qui meritum Christi fide verâ sibi appropriant. Ast angeli appropriare non possunt, quia Christus pro illis non est

F

mor-

mortuus: *non possunt credere*, quod specialiter contra Suare-
fium notandum est, qui angelis viatoribus fidem in Christum
tribuit; quin eò ab it, ut angelos ex occasione revelatâ incarna-
tionis peccasse statuat, citante Becano Tom. I. tr. 2. c. 2. q. 4.
Interim si nomen angeli in Scriptura homini tributum lega-
mus, tum extra controversiam est, huiusmodi angelum etiam
in librum vitæ scriptum posse dici. Secus verò, quando Spiriti-
bus cœlestibus competit.

§. LVIII. Similiter res habet *respectu Christi*, quem tantum
abest, ut inscriptum in librum vitæ dicamus, ut potius eum li-
bri vitæ & fundamentum & autorem & dominum esse, è Scri-
ptura asserendum sit. Hic enim unâ cum Patre suo in uni-
tate Spiritus S. hunc librum scripsit: hic inscriptionem ac-
quisivit & meruit. Hic dux & autor vitæ ipse est, Act. III, 15,
imò ipsa vita Joh. I. per quam nos vitam habemus, Joh. III, 17,
non idè opus est, ut eum in librum vitæ inscribamus, vel ob-
jectum prædestinationis faciamus, quod tamen mirum est,
cur Basilienses, Herbornenses & Maldonatus statuerint. Imò
Pontificii quoque, quod ex Becano est videre l. c. qui homi-
nes non solum, eosq; iterum aliter adultos, aliter infantes;
nec angelos solum, sed Christum quoque prædestinatum di-
cunt: *Christus*, inquit Becanus, *secundum humanitatem præde-*
stinatus est ad gratiam & ad gloriam sine prævisis meritis & post
prævisum Adæ peccatum. Contra quos hoc unum sufficit,
quòd Christo definitio Inscriptionis in librum vitæ non
competat.

§. LIX. Ceterum etsi Christus prædestinatus ad passio-
nem & mortem fortè dicatur, illa tamen prædestinatio cum
prædestinatione salvandorum non est confundenda, Act. IV,
24. & ipso nomine audito, audio statim, illam prædestinatio-
nem ad mortem, hanc ad vitam esse. Urgeas licet, quòd Ef.
XLII, I. Christus electus dicatur: Ecce servus meus, suscipi-
am eum, electus meus, complacuit sibi in illo anima mea.
Resp. Electio tamen saltem *etymologica* est, non propria. E-
lectus dicitur, quia dilectus est, quia Deo placet. Sic I. Pet. I,
19. præcognitus vocatur ante mundi constitutionem, neutri-
quam

quam verò prædestinatus, quia nec à præcognitione statim ad prædestinationem consequentia valet. Differunt n. præcognitum & prædestinatum esse ut latius & angustius, ut dicere quidem possim: O. prædestinatus est præcognitus; minimè verò: O. præcognitus prædestinatus est. Deinde D. inter præcognitionem *specialem & singularem*: illà præcognoscuntur electi: hac solus Christus, in quo sensu etiam hîc loci forte præcognitus dicitur. Conf. Cap. iv. §. 32. Tertio: alia quoque *prædestinatio est ad salutem promerendam, alia ad salutem consequendam*. Illo sensu, si forte prædestinatus Christus dicatur, prædestinatio accipienda est.

§. LX. Relinquitur ergo, solos homines vitæ libro inscriptos esse, quod ultimo loco adhuc probandum venit. Probatum autem, tum quia Scriptura solos homines inscriptos docet, nec ullius alius creaturæ vel hominis vel angeli mentionem injicit; tum quia soli peccatores, lapsi & æternæ mortis rei in librum vitæ ponendi sunt; tum quia hi soli, ad quos meritum Christi pertinet, inscribi possunt; tum deniq; quia soli credentes vitæ hæredes futuri sunt, & propterea soli in librum vitæ assignantur. Unde sequitur *ἐξ ἀνάγκης*, nec angelos, nec alias creaturas, nedum ipsum Christum huc pertinere, utpote quorum nec Scriptura meminit, qui neq; lapsi sunt, nec pro iis Christus est mortuus, nec meritum Christi fide sibi appropriare possunt, id quod in seq. cap. expeditur pluribus.

CAPUT VII.

De Statu objecti & qualitate ejus formali.

§. LXI. Qui inscribantur, expeditum est: nunc porro quales eos esse deceat, pergemus excutere. Expositò materiali *formale* etiam exponendum est. Fuit objectum materiale homo; sed *formale, qualis* homo esse debeat, edocebit. Primò igitur *quoad statum*, inscribitur homo in librum vitæ, *non quæ creandus adhuc, nec quæ creatus integer ante lapsum*: prædestinatio enim præsupponit miseriam, & lapsus occasionem Deo

præbuit, hominē ad gloriam ordinandi s. ad vitam inscribendi; quod inde elucescit, quia Electio in Christo facta est, Christo autem locus non est nisi in statu peccati & miseriæ. Nec Scriptura ullum agnoscit Redemptorem, uti Scholastici volunt, prævationis à lapsu: Redemptor enim ideo dicitur, quòd à malo redimat, Gen. XLVIII, 16. à peccato Matth. I, 12. Atqui nihil horum ante lapsum erat. E. nec Redemptor. Ac profectò si Filius Dei etiam tum in carnem venire debuisset, videretur ex aliquo absoluto decreto venturum fuisse, quòd Calvinistat. Facta est igitur Inscriptio non absolutè, sed *κατὰ πρόνοιαν* s. *intuitu lapsus Adamitici*; vel ut clarius, homo lapsus objectum Inscriptiois est, quòd quia Deus ab æterno præviderat, hominem lapsurum abusu liberi arbitrii, ab æternò statim de hominis lapsi reparatione cogitabat, ut ad vitam ordinari posset. Hinc tolle miseriæ statum, & sustulisti ipsam Inscriptioem in librum vitæ: *tolle morbos, tolle vulnere, & nulla erit medicina causa*: non quòd hic status absolutè essentialis sit, & Deus aliter inscribere non potuerit, sed quòd *ex hypothesi inseparabilis*, quia nemo nisi lapsus, nemo nisi peccator ad salutem inscribendus & à miseriæ in gloriam devehendus erat. Ut proinde toto cælo errent tum illi Scholastici, qui propter decretorum Dei immutabilitatem statuunt, etiam ante lapsum Christum in carnem venturum fuisse, è quibus tamen, Becano teste T. I. tr. 2. c. 14. q. 4., eximendus est Thomas præprimis, qui cum antiquis Patribus negativam tuetur; tum Calvinistæ, partim, qui prædestinationem lapsui hominis præordinant, & hinc *Supralapsarii* dicuntur; partim, qui hominem insignò rationis divinæ prius prædestinabilem, quàm creabilem ponunt.

§. LXII. Postquam enim, secundùm ipsos, Deus ab æterno proposuerat sibi manifestare gloriam suam in hominibus, absolutè decrevit de quibusdam glorificandis, quos glorificandos specialiter præcivit, præscitos dilexit, dilectos elegit, electos prædestinavit, prædestinatos creavit, creatos voluit corruptos, corruptos redemptos, & sic porrò, ut gloria ejus manifestaretur. Sed quàm periculosum hoc dogma sit,

fit, inde facillè liquet, quia (1) absolutum decretum pro fundamento habet, quò Deus absq; intuitu vel lapsus, vel securæ in Mediatorem fidei, aut incredulitatis quosdam rejecerit, quosdam elegeri (2) prædestinationem malè antepōnit creationi, cùm hujus decretum ordine prius sit decretò Inscriptionis ad vitam. (3) haud obscurè Deum facit decretò lapsus & peccati, ut qui hominem creatum lapsum voluerit, ut per lapsum gloriam manifestare posset.

§. LXIII. Nos meliora edocēi hunc ordinem observamus: Cum scil. Deus ab æternò consilium de *πρωτογενεσία* nostrā inivisset, prævideret autem lapsum in protoplastis *universalem*, ex ineffabili & *universali* affectu *universale* consilium de *παλιγενεσία* quoque nostra instituit, cogitavitq; de mediis talibus, quibus & justitiæ & misericordiæ satisfaceret. Convenientissimum erat, mediatorem interponi *universalem* cum decreto, ut omnes & redimerentur & redempti vocarentur, quæ tamen redemptionis & vocationis gratia ut rectè applicari posset, constitutum est medium à *parte hominis* *ληπτικόν* h. e. fides, ut qui redemptionem & vocationem illam verà fide apprehenderit, justificaretur, justificatus renovaretur & confirmaretur; confirmatus autem & conservatus prædestinaretur, in librum vitæ inscriberetur. Sed quia ex parte hominis Deus multorum impœnitentiam, plurimosq; illam gratiam rejecturos prævidebat, paucos verò credituros & apprehensuros; idè ex speciali *Ὀδοσία* & gratia proposuit illos perseveranter credituros salvare, salvandos præscire, præscitos specialiter diligere, dilectosq; in peculium seligere, prædestinare & in librum vitæ inscribere. Hic ordo Inscriptionis erat circa hominem.

§. LXIV. Ex quo apparet, neq; hominem, *quà homo est*, in librum vitæ assignari: sic enim nihil referret, quin omnes planè homines indiscriminatim inscriberentur: sed præsuppositò igitur primùm lapsu & miseræ statu, quòd homo peccator objectum sit, quodq; idcirco ille, qui peccato caret, in libro vitæ locum non habeat, quod obiter contra Ostorodum Instit. Theol. c. 33. 34. notari potest; requiritur præterea,

ut homo sit credens: hoc formale est inscribendi, hæc qualitas
essentialis & conditio, quæ objectum determinat. Sine fide nulla
inscriptio, ad vitam est. Sed necessario credit, qui inscribitur:
qui secus, ob prævisam voluntariam & vincibilem infidelitatem
Christum non apprehendentem & ut finaliter contumaciam
rejecit.

S. LXV. Contra quod assertum mordicus pugnant Calviniani, è quibus Piscator: *Nemo, inquit, ad vitam prædestinatus est conditionaliter, si crediderit, sed quotquot ad eam prædestinati sunt, absolute & simpliciter prædestinati sunt.* Vol. 1. Loc. 19. th. 25. Polanus: *Causa, quæ Deus, ait, ad Inscribendum impulsus fuit, propter quam Inscripção facta est, non est voluntas hominis, nec prævisa fides, nec præscita hominum merita: nec dignitas generis, vel ullius alterius prerogativa, sed solum beneplacitum DEI in gratuita eius dilectione fundatum.* Ubi quidem & nos libenter concedimus, fidem non esse Inscripções causam principalem, impellentem & meritoriam; nec sensus nobis est, quod propter fidem inscribamur; nec quod sit causa movens, nec quod sit causa merens, sed quod sit conditio, quam Deus in omnibus prærequirit, quotquot in librum vite inscribit. Juvat hic audire B. nostrum Meisnerum Anthrop. dec. 2. disp. 14. qui convenientius quidem dicit, fidem nuncupare vel conditionem electionis, nec absolutam fingere, vel partem ordinis prædestinatorii: *Convenientissimum* verò esse ait, asserere, fidem hic non considerari seorsim ut causam peculiarem & à meritò Christi distinctam, sed conjunctim unà cum meritò Christi. Quod accurate profectò dictum est, si *absque* *regre* *juat* & judicare velimus; nec enim absolute & ratione sui fides hoc opus ingreditur, vel sine merito, sed relative & ratione objecti, quod Christus est in merito, spectatur. *Fides non est sine merito, nec meritum sine fide, sed utrumq; cum utroq; conjungendum.*

S. LXVI. Thesis nostram de conditione fidei supra quædantenus probavimus, plus roboris nunc addicuri. Dicuntur electi *αὐτῶν ἐκτελέσειν*, I. Tim. 1. 16. & Eph. 1. 4. electi per Christum h. e. uti Theophylactus in h. l. ait, per fidem in Christum. Chrysothomus: *Quid est, inquit, eligi nos in ipso? per fidem, quæ in ipsum est, vel: istud Christus, antequam nasceremur, posuit,*

posuit, imò priusquam orbis fundamenta jacerentur. Qui ergo eliguntur, eliguntur in Christo. At nemo in Christo est, nisi per fidem Jac. II. 5. Deus nos elegit in fide 2. Thess. II. 23. *ἐν πίστει ἀληθείας* h. e. in fide vera. E. fides necessario includitur.

§. LXVII. Inquis: Si Inscriptio à fide pendet, sequitur, quòd nos ipsi inscribamur, fides enim nostra est, nos credimus. Resp. tum demum argumentum procederet, si fidem vel causam *principalem* moventem, vel *meritoriam* diceremus. At neutrum volumus. Deinde: Inscriptio pendet à fide, non ut *principiatum à principio*, sed ut *ordinatum ab ordinis parte*. Urges: Si fidem Deus prærequirit ab inscribendis, nemo plane inscriptus erit, quia in nemine fidem invenit sc. à naturâ. Resp. neque Deus fidem prærequirit ut è *naturâ haussam*, unde non potest; sed ut *per verbum excitatam & non excussam*.

§. LXVIII. Huc spectat, quòd Jac. II. 5. dicitur; nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide? Ubi licet de fide non agatur ut causâ, nam nec nos ut causam requirimus, agitur tamen de illâ ut *requisito & conditione præordinatâ*. Neque forsan Apostolus electos ita vocat in *ampliacione*, quòd post electionem demum tales futuri sunt, quasi fides prædestinationis effectus sit; sed *in statu* loquitur, nemine enim, nisi fide divitem, electum esse. Quod ipsum verò non intelligendum est eò modò, quasi *ὀλιγόμοις* non sint electi, *ὀλιγόμοισι* enim nihilominus paupertas ditissima est & totum Christum nihilominus apprehendit: sed divites fide h. l. non opponuntur pauperibus fide, verùm pauperibus mundi. Videantur Commentatores in h. l.

§. LXIX. Sed nec homo credens *proximum formale* objectum Inscriptiois est, nisi *finaliter credens*. Homo enim inscriptus in librum vitæ & credens non a què latè patent, sed *finaliter credens*. Bene huc quadrat, quòd generatim olim de Christianis Hieronymus dixit: *Non queruntur in illis initia, sed finis*. Idem eodem jure de inscriptis in librum vitæ: non queruntur in illis credendi initia, sed finis. Et quemadmodum fiducia hominis credentis in Christum firma, ita & per-

perseverans esse debet. Etenim nemo victor, nisi vicerit, dicendus est: nemo triumphator ante victoriam. Milites sumus, pugnandum est, ut vincamus pugnando. Illius demum nomen è libro vitæ non delebitur, qui victor prius abiit, Apoc. III, 5. *Vincentes autem illi sunt*, (ut verbis utar Magn. Dn. Præsidis l. c.) *qui dum in his terris versantur, verâ fide Christo constanter adherent, & contra Satanam ac mundum depugnantes hæcedes vitæ æternæ scribuntur*, sicut id explicatur cap. II, 10. Esto fidelis usq; ad mortem. Qui perseveraverit usq; ad finem, salvus erit, Matth. x, 23. Marc. XIII, 13. Quamobrem omnibus & singulis, qui in libro vitæ assignari h. e. salvari gestiunt, allaborandum est seriò. ut cum Paulo bonum certamen certent, cursum consumment, fidè servant, adeoq; repositam coronâ iustitiæ accipiant, 2. Tim. IV, 7. Non benè incepisse sufficit, nisi benè definatur. Non qui inceperit, sed perseveraverit usq; ad finem, hic salvus erit, inquit Bernhardus. Nam hac ipsâ de causâ, quòd oleum virginibus fatuis defecerat, excludebantur vitâ cælesti, Matth. xxv, 4.

CAPUT VIII.

De Objecti Quantitate discretivâ.

§. LXX. A qualitate ad *quantitatem* rectâ succedimus, ut exposito, qui & quales in librum vitæ inscribantur, constet non minus de quantitate, quot inscribantur. Equidem mens non est, τὸ ἰστέον τῆς ποσότητος ὀργάνον, quod Apostolus vetat 1. Cor. IV, 5. obtinetq; hic illud Ambrosii l. I. de Vocat. Gent. c. VIII. *Non loquamur de profundis nimium, ne incidamus in profundum*: quòd proculdubio futurum esset, si mysterium hoc decempedâ sensuum metiri velimus, inq; arcana Dei decreta temerè inquirere, ac scire, quos nominatim & in individuò, vel quot distinctè ac determinatè inscripserit. Verùm eareng tantum in præsentì differemus, quoad per revelationem licet, agendo sc. non de inscriptis in *individuo & singulari*, quos solos Deus solus novit 2. Tim. II, 9. verùm in *particulari*, esse eorum quantitatem aliquam certam ac definitam respectu

intel-

intellectum increati, indefinitam verò quoad nos s. intellectum creatum. Haud enim dubiè, inquit Liber Christ. Concord. exactissime & certissime DEUS ante tempora mundi prævider, & hodiè etiam scit, quinam ex conversis in fide perseveraturi, qui non; qui in peccata gravia prolapsi sint reversuri, qui non, & qui sceleribus perituri, ita ut eorum numerus, qui salvantur & damnantur, DEO probè sit notus. Ut non malè hinc Thomas q. 23. art. 7. dicat, numerum Inscriptorum soli Deo certum esse non solum formaliter, sed & materialiter: non solum ut cognitum, sed etiam ut electum & prædeterminatum.

§. LXXI. Quòd pauci admodum libro vitæ in scripti sint, non omnes, ex cap. præced. facile fuit. Si enim fides finalis necessarium & inseparabile requisitum est hominis in scripti vel inscribendi; non omnes autem finaliter credunt, sed vel gratiam oblatam repudiant, vel à fide prorsus deficiunt, consequens est, nec omnes in librum vitæ scriptos esse. Notes: non loquimur impræsentiarum de voluntate DEI prima & antecedente, quâ maximè omnes salvatos cupit: sed secundâ & ordinatâ; imò de hominis vel fidelitate, vel incredulitate: Deus primò intendit universaliter omnium salutem, vult omnes finaliter credere, adeoque omnes in librum vitæ assignari: sed quia homines vocati non audiunt, vel non recipiunt aut custodiunt, ideo intentio Dei sola inscriptionem non facit, sed recusantes deletionem, qui propterea rejiciuntur.

§. LXXII. Ac ipsum quidem Electionis s. Inscriptionis nomen si consideres, particularitatis notam præ se fert. Dicitur etiam viventium liber, quo ipso statim percipimus, viventes mortuis contradistingui, & præ his in librum vitæ scribi. At illi demùm verè vivunt, qui fide vivunt. nemo, Scriptura asserente, salvatur, nisi qui crediderit, Marc. xvi, 16. Atqui non omnes credunt, quod pariter & assera Scripturæ & ejus exempla docent. E. nec omnes salvabuntur. E. nec omnes libro vitæ inscribuntur. Porrò: Quisquis in librum vitæ scriptus est, salvabitur certò, Dan. xii, 1. Verùm non omnes salvabuntur, sed multi sunt, qui in stagnum ignis mittentur, quique non inventi sunt in libro vitæ, Apoc. xx, 15. Ergo

G

èξ ἀνά-

ἐξ ἀνάγκης colligitur, neque omnes in librum vitæ scriptos esse.

§. LXXIII. Quare insigniter erravit seculò abhinc anno 1593. Professor in hac Wittebergenſi Academia Huberus, qui novitatis studio ductus hanc heterodoxiam diſſeminavit: Electionem, ſ. quod nobis idem eſt, Inſcriptionem in librum vitæ eſſe *indefinitam* & univerſalem omnium omninò hominum ſine ulla diſcretionem ſ. credentium ſ. non credentium; quin eò abſurditatis diſceſſit, ut Turcas etiam & Judæos non tantum gratiam Dei habere, ſed & electos & vitæ libro inſcriptos ſtatuere. Ante ipſum quidem inter noſtrates etiam Theologos tum temporis erant, qui Electionem, ſed *alio plane ſenſu & reſpectu diverſo*, *univerſalem* aſſerebant: hanc verò univerſalitatem nihilominus limitabant ſub conditione fidei q. d. Omnes omnino, qui in Chriſtum credunt finaliter, in librū vitæ ſcriptos eſſe, quod ſanè ſine veritatis naufragio aſſeri poteſt. Hic percipio *univerſalitatem*, at *limitatā* nihilominus ſub reſtrictione fidei, quæ, ut ita loquar, *univerſalitas* certo modo *non eſt univerſalis*, certo modo contra *reſtè univerſalis*. Alii verò iterum reſpectu diverſo Electionem *particularem* defendebant, reſpectu hominum in genere, quòd quia non omnes homines credant, idè nec omnes electi ſint. Quæ in diſtincta licet terminorum ſignificatio, ſine ulla tamen contradictione tum obtinebat. At Huberus turpiter deſiciens, eò falſitatis ab his abibat, ut omnes omninò homines *ſine reſpectu* electos diceret contra ipſiſſima Salvatoris verba: Pauci ſunt Electi Matth. xx, 16. & cap. xxii, 14. Ad quæ verba quidem diſtinctionem, ſed impertinentem prorsus aſſerebat, diſt. inter ἐκλεκτῶς & ἐκλεγμένους ſ. inter electos nominaliter & participialiter tales: conceſſit, paucos electos eſſe nominaliter, dixit tamen omnes electos participialiter, non ſecus ac ſicut in ludo literario omnes quidem pueri docti ſunt à præceptore *participialiter*, at nō omnes docti *nominaliter*, quia non omnes apprehendunt: quam diſtinctionem jam dudum celeberrimi exploſerunt Theologi. V. Hunn. ex profeſſo de prædeſt. & B. Hutt. L. L. CC. l. c.

§. LXXIV.

S. LXXXIV. Cæterum *νενοφύσσε*, quæ ipse quærit, multa sunt, sed in omnibus ferè extra oleas vagatur. Primum enim male ab affectu DEI Universalis antecedente concludit ad universalem consequentem, id quod ipse, quoad orthodoxus esse volebat, non debuisset facere. Deinde Deus non statim quos diligit generaliter, eligit. Omnes creaturas affectu generali prosequitur, sed ab affectu hoc generali dilectionis ad specialem electionis & Inscriptionis argumentari velle, est bruta quoque electa dicere. Quòd si verò Electionis nomen quis *κατα γεννησιν* pro tali dilectione sumserit, tum lis non in rebus amplius, sed in verbis hærebit. Porro: non, quos Deus vult sanctos esse, statim electi sunt, sicut nec omnes, quos Christus redemit, in librum vitæ scripti. Redemit Christus totum mundum & in illo reprobos quoque, quos tamen nemo Inscriptos & electos dixerit. Præterea pari modo ab universali gratia oblatione ad universalem electionem consequentia negatur. Differunt enim hæc duo, ut laxius & angustius differunt, seu quod præstat, uti prius & posterius. Sic eadem ratione ficulneum est Huberi argumentum, quando ab Universalis creatione ad universalem Inscriptionem argumentatur, quasi quia Deus omnes homines creaverit, idè omnes quoque absolute eligendi sint. Quid? hac ratione brutis etiam Inscriptio in librum vitæ communis esset, quippe quæ non minus creata sunt, quàm homines.

S. LXXXV. Illud, quod I. Thess. v. 9. dicitur, Deus nos non posuit ad iram, sed *εις ως προληπτικως*, non generaliter & indifferetè de omnibus hominibus, sed de solis electis intelligendum est. Vel etiam distinctio inter voluntatè antecedentè & consequentè hic obtinet. Sic nec illud valet: Christus omnibus reparavit justitiã E. omnes actu justificantur & salvantur. Christi meritum non ut præstitum, sed ut applicatum salvat. Quia verò pauci applicant, hinc pauci quoque salvantur. A donis ad subjecta futillis est sequela. Dona quidem Christus acquisivit, sed subjecta dona acquisita sibi debent applicare. Breviter: Ab universalitate meriti Christi in esse acquisito ad universalitatem ejus in esse applicato N.V.C. Christus pro omnibus mortuus est, modò omnes pro se mortuum applicando crederent.

§. LXXVI. Est & manet ergo Inscriptio in librum vitæ paucorum tantummodò hominum, sc. finaliter credentium, quæ paucitas absit tamen, ut ulli ullam desperationis ansam præbere, aut adhortationes ad pœnitentiam annihilare dicatur: quin imò contrariû sequitur. Paucitas hæc ita *fatalis* non est, ut absolutè quidam homines tantum absque intuitu fidei vel incredulitatis electi sint, cœteri autem, quicquid etiam agant, salvari tamen non possint. Quod si statueremus, ambabus concedendum esset, desperationi sic portas aperiri. At nostra particularitas tale nihil sapit, sed ipsa in *hominis voluntate* sita est; & ideo desperationem potius præcavere, quàm promovere dicenda est. Calcar addit, quò homines ad pietatem magis magisque suscitantur. Aliàs si hæc particularitas desperationem pepererit, etiam *salvatio* pariet, ut potè quæ pariter particularis est. Sed quid porro? Summæ consolationis hæc doctrina electis plena est. Nôrunt credentes, certò ac infallibiliter se inscriptos & salvandos esse, quia verâ fide in Christi meritò nituntur. Hinc talem intra se *egregios* formant: *Quicumq; finaliter sunt in Christum credituri, illi in librum vitæ scripti sunt.* Subsumunt fideles de perseverantia suâ per SS. testimonium certi: *Atqui ego finaliter crediturus sum,* quia Deus specialiter me diligit, Christus intercedit, Spiritus S. confirmat & conservat. Hinc ex *Individuali hæc subsumptione* sequitur infallibilis Conclusio: *Ergo ego in librum Vitæ scriptus sum,* ideoq; certò salvabor.

§. LXXVII. At nemo Calvinista ita subsumere potest, incertus quippe ac dubius, an voluntas Dei *absoluta* ipsum in librum vitæ scriptum voluerit, nec ne. Atque in eo nostram *particularitas* ab eorum *particularitate* differt, quòd hæc in *absolutâ DEI voluntate*, illa in *hominis voluntaria* s. *fidelitatem* s. *incredulitate* posita est. Nam Deus juxta ipsos *tum ex jure ævæ* & *æternæ* & *absolutò dominii;* tum *ex subordinatò* & *ad peccatum reflexo* judicii prædestinavit quosdam, ut vel quâ *creature,* vel quâ *vitiose factæ* condemnarentur, uti loquitur Varenius Theol. Controv. de prædest. p. 43. Sed blasphemè profectò sic causa omnis culpæ & damnationis in voluntatem Dei transfertur, quæ

quæ tamen cum *intentione directâ perductionis ad salutem*, sine simulatione omnes homines antecederet voluit salvos, ut videre est ex Universali Redemptione, & gratiæ oblatione, quæ omnibus hominibus communis est. Unde Deus, Origene teste Tract. 4. in Matth. *quantum ad se homines non ad perditionem creavit, sed ad vitam & gaudium*. Et Clem. Alexandr. ὁ ἄριστος ὅτι τὴν κοινὴν εἰς θανάτων ἐλήλυθεν σωτηρία: ut impius sit, qui Redemptionem Christi particularem statuendo particularis Inscriptionis causam ibi fortè velit quarere.

§. LXXVIII. Quò verò tandem annum in mensem contrahamus, ultimo loco quærendum est breviter; *an particularitas ista numero certo, ac infallibili distinctè determinari possit*, ut discretè, qui & quot numero distincto in librum vitæ scripti sint, *quoad nos* scire liceat? Dixi quoad nos: nam ante omnia distinguendum est *inter intellectum increatum* s. infinitum & *creatum* s. finitum. Quæstio *quoad DEum* omninò vera est sine ulla exceptione, novit enim Deus, qui sint sui, 2. Tim. 11, 9. Et inscriptorum *numerus DEO ita certus est*, Augustino teste. de corrept. & grat. cap. XIII. *ut nec addatur eis quisquam, nec minuat, ex eis*. NB. Notanter dicit D. Pater, ut nec addatur, nec minuatur; non dicit; ut nec addi potuerit, nec minui, qui sensus in Calvinii Scholam ablegandus esset. Ille enim cum suâ turbâ hunc numerum ita fatalem facit, ut nullo modo augeri vel minui potuerit: Aut, quod ajunt, Inscriptorum in librum vitæ Catalogum *tam immutabiliter prædefinitum* esse, ut plures non potuerint inscribi, etsi omnibus viribus inscribi contenderint, quod blasphemum est & contra Dei voluntatem. Hæque potius, nescio, quæ, tabulæ Rhadamanthæ, quàm liber vitæ & viventium futura essent; Vid. B. Meish. l. c. p. 183. Contrarii loco unicum Tyrionum, aliorumq; exempla sufficiant. Etenim si Tyril, Sidonii, Sodomitæ & Judæi, qui in suâ obstinatione perierunt, salvari potuerunt, falsum est, quòd Deus ad *numerum quendam fatalem* ita salvandorum cœtum arctaverit, ut eundem *augeri simpliciter impossibile* fuerit. At prius Evangelista teste, Matth. xi, 21. & Apostolo Rom. xi, 23. verum est. E. posterius etiam. V. Eccard. Fascic. Controv. de prædest. G 3 §. LXXIX.

2. LXXX. Quantumvis autem numerus Inscriptorum di-
 cto modo fatalis non sit, certus tamen est ac infallibilis, cogno-
 sciturque à Deo tam *numerus*, quam *numeratus*, veluti di-
 stinguunt, h. e. & quot & qui inscripti sint, *distinctissimâ cog-
 nitione*: nobis verò innotescit *confuse* tantum, ut sciamus nu-
 merum quidem certum esse & exiguum, quos verò in individua-
 liter & quot comprehendat, ignoremus. Vocat Scriptura
 numerum electorum exiguum, *ὀλίγοι καὶ σωζόμενοι*, Luc. XIII,
 23. At non in se & absolute, sed *comparative* ad numerum da-
 mnatorum, utpote qui multò major numero beatorum,
 Matth. xx, 26. *Quot esse putatis in civitate nostra, qui salvi fiant*,
 rogabat olim ab Auditoribus suis Chrysostomus, respon-
 dens ipse: *infectum quidem est, quod dicturus sum, dicam tamen:*
*Non possunt in tot millibus centum inveniri, qui salventur, quin &
 de his dubito.* Homil. 40. in Act. Apost. Laborandum proin-
 de, ut cum timore & tremore salvifiamus, Phil. II, 12. Et bea-
 tus ille, qui semper est pavidus, Prov. XVIII, 14. nam *qui pavet,
 savet*, ut Bernhardus loquitur, Job. ix, 28.

3. LXXX. Sed hic unus adhuc scrupulus aures vellicat, an
 sc. quis in Individuo de Inscriptione sui in librum vita certus esse
 possit? quod dubio procul asserendum est contra Pontificios,
 qui negant, præsumere quem posse ex multitudinæ fidelium
 se esse, quamdiu in hac mortalitate vivatur: è quibus Becanus
 id absq; speciali revelatione vix posse sciri affirmat Tom.
 I. tr. 2. q. 6. n. 6. Nos probam9 contrariū ex testimonio Sp. S. qui
 dat testimonium Spiritui nostro, quòd simus Filii Dei, & consequen-
 ter heredes vitæ aeternæ, Rom. VIII, 16. *Qui credit in Filium, testi-
 monium habet in seipso*, I. Joh. V, 10. *ἰδεὶς τὰ ἔργα τὰ ᾧ ἐὰν δὴ
 ἔργα ἀγαθὰ ἐν ἡμῶν ᾧ ἔργα ἐστὶν ἡμεῶν*, inquit Salvator, Joh. x,
 29. *τίς ἠκούσας ἠρώησεν δὸν τὸς ἀγάπης, ἔργα ἔργα*; Rom. VIII, 33. Sua-
 rez l. I. c. 3. urget; prædestinationem s. inscriptionem pendere ex
 libera Dei voluntate, cujus determinatione cognosci non pos-
 se, ait, nisi vel ex effectu videatur, vel specialis revelatio habeatur.
 Verum determinatio voluntatis divina è Scriptura satis ap-
 parent, hinc non opus est, ut aliquam aliam specialem revela-
 tionem expectemus. Annon satis determinata est Dei volun-
 tas,

tas, quando neminem vult salvari, nisi qui crediderit in Christum? Voluntas Dei ergo est, eredentem salvare: at id Christianus absque speciali revelatione scire potest, utrum credat, nec ne? Ergo etiam absque speciali revelatione scire potest se salvatum iri; & certus esse consequenter de Inscriptione sui, si non *certitudine absoluta, conditionata tamen*, veluti distinguit B. Kunadus, in Comp. Theol. disp. XII. th. 7. Quæ verò conditionata certitudo dubitationi locum non cedit, & si venerit, ut electus de salute suâ dubitabundus hæreat, tum se optimè eriget (1) *Christi amore* (2) *peccatorum remissione* (3) *fide in Christum* (4) *probatione vitæ*, &c. quod Brochmandus monet Syll. Theol. art. de prædest. Cæterum non abfolum erit, dictum Tertulliani huc apponere l. de Bapt. *Fides integra, inquit, secum est de salute*. Et Cypriani Serm. 4. *Quis hic anxietatis & sollicitudinis locus est? quis inter hæc trepidus & mæstus, nisi cui spes est fides deest? ἡν δὲ ψυχῶμεν*, monet Clemens Rom. citante Damhauero Dram. Sac. Act. 1. Theal. 1. pag. 282. *Μηδέ ἰδοὺ λέγει ἡ ψυχὴ ἡμῶν πρὸς τὰς ἐπιβουλὰς αἰσῶν καὶ ἐν δόξῳ διαρκῆς αἰῶν.*

CAPUT IX. & ultimum.

De Immutabilitate Inscriptionis in Librum vitæ.

§. LXXXI. De *sine* Inscriptionis nobis prolixis hîc esse non licet. Verbo: spectatur ille *vel quoad DEum, vel quoad nos, Quoad DEum* finis est glorificatio gratiæ ejus. *Quoad nos* iterum *vel intermedius est, vel ultimus*. Ille sanctificatio hominis in regno *gratiæ*: hic glorificatio sive salus æterna in regnò gloriæ, Ephes. 1, 4. Electi sumus, ut simus sancti. Et Es. 14, 3. Sanctus vocabitur omnis, qui scriptus est in vitâ Jerusalem. Ac sicuti *terminus à quo* Electionis est miseriam status; ita *terminus, ad quem* ultimo electi tendant, status gloriæ est. Omnis qui in libro vitæ scriptus inventus fuerit, salvabitur, Dan. XII, 1. Id quod de fine *Ἐπιβουλῶν* monendum erat. Accedimus *attributum Immutabilitatis*, cætera enim non opus est, ut vel prolixè deducamus, vel quia passim per-

seve-

severantiæ, æternitatis, paucitatis, certitudinis mentio in-
secta est, cramben bis coctam afferamus.

§. LXXXII. Quòd enim Inscriptio in librum vitæ ab æterno
facta sit, illustria scripturæ loca testantur ut Apoc. xvii, 8. *ὅτι
καταβολῆς ἔσομεν*, Eph. i, 4. 2. Thess. iii, 13. *ἀπὸ τῆς ἄρχῆς*, 2. Tim.
i, 9. ante tempora secularia Matth. xxv, 34. *ὅτι καταβολῆς*.
Quare cum hac de re dubium esse vix possit, nihil præter Au-
gustini dictum apponimus: *Antequam faceret nos, inquit
ille, prescivit nos & in ipsa nos prescipientia, cum nondum fecisset, e-
legit.* Et alibi: *Intra mundum facti sumus & ante mundum electi
sumus.* A supernis, verba sunt B. Hunnii, *jam olim prædefinita
erant, que in nos derivata sunt, neq; enim recentia sunt vel nova, sed
à principio dispensata ordinataq;.*

§. LXXXIII. Gravior est controversia de Immutabilitate,
de qua ut *καὶ νόμον* s. status rectè percipiatur, talis quæstio
formanda venit: *An qui semel in librum vitæ scripti sunt, ex eo
rursum deleri queant?* quod negatur. Ratio negandi defu-
mitur tum è *Scripturâ*, tum è *ratione*. E *Scripturâ*, & quidem de
Electis in genere, (1) à dicto Christi: *Vitam ego æternam do-
ovibus meis & non peribunt in æternum, & non rapiet eas,
quisquam de manu mea, Joh. x, 28. 29. (2) ab ejus Intercessione:*
rogat enim Dominus ibid. cap. xvii, 24. *Patrem, ut ubi ipse
est, & illi sint, quos dederit, ut videant claritatem ejus. (3) ex
fundamento Paulino, 2. Tim. ii, 19. Firmum fundamentum Dei
stat, habens signaculum hoc: novit Deus, qui sint sui. In spe-
cie verò de Inscriptis in librum vitæ (a) à dicto Danielis c. xii,
1. *Salvabitur omnis populus, qui in libro scriptus inventus
fuerit (β) ex opposito: Apoc. xx, 15. Qui non inventus fuerit,
mittetur in stagnum ignis. Et c. xxi, 26. non intrabit in coele-
stem Jerusalem, nisi qui scripti sunt in libro vitæ. E Ratione
probatur, tum quia DEUS scribens est immutabilis tam in volun-
tate & decretis, quàm in essentia: Ego Dominus & non mu-
tor, Mal. iii, 6. Uti enim in Deo immutabilitas essentia, ita &
sententia est, quod Veteres dixerunt, tum quia decreta DEI sunt
firma & ἀμεταμέλητα, Rom. xi, 26. tum quia prescientia DEI falli
non potest. Hinc benè Becanus Tom. i. c. xiv. pag. 52. Scientia
DEI,**

DEI, inquit, quâ cognoscit aliquos prædestinasse ad vitam æternam, est immutabilis. E. si aliquem cognoscit perventurum ad vitam æternâ, ille reverâ perveniet. Et August. l. 20. de C. D. *Liber vitæ est præscientia Dei: sed à præscientiâ Dei non potest aliquid subtrahi*, citante Thoma art. 3. qui & ipse hoc alio modo probat, ajens: *Quicquid est in aliquo, est in eo per modum ejus in quo est. Sed liber vitæ est quid æternum & immutabile. E. quicquid est in eo, est in eo quoq; indelebiliter & immobiliter.* Pergitq;: sicut nemo, in-quiens, de novo potest scribi in libro vitæ, ita nemo inde deleri. Tum verò impossibile etiam est, ex electo fieri reprobum, fieret autem, si è libro vitæ quis deleri posset. Quid? quòd si Deus, teste Magn. Dn. Præf. l. c. ullo modo adduci posset ad delendum, nulla alia re quàm incredulitate adduceretur: hæc enim sola damnat. Atqui Deus jam pridem ab æterno infallibiliter præcognovit, qui non credituri essent, & propterea tales nunquam inscribit.

§. LXXXIV. Sed videntur huic assertioni nonnulla Scriptura loca contrariari, ut quando Moses ex hoc libro deleri cupit, Ex. xxxii, 32. David rogat, ut aliqui deleantur de libro viventium Psal. lxxix, 29. Filius Dei promittit, se ejus nomen, qui vicerit, è libro vitæ non deleturum Apoc. iii, v. 5 Ex quibus sequi videtur, esse possibilitatem deletionis. Verum ἡ δὲν περὶ τοῦ βιβλίου. Nihil jam nunc dicâ, quod primum locum attinet, alios librum legis, Cajetanû primatûs dignitatem, Hieronymum librum vitæ naturalis intelligere, quorum tamen sententias nulli probamus; Vel quod Burgenû placet, quem citat Becanus Tom. I. c. xiv. q. 8. n. 8. librum, in quo gesta insignium virorum populi Israel describebantur, quemq; librum iustorum vocat; cui sententiæ ipse etiam Becanus favet, ajens: *Sic potest intelligi: non volo quenquam delere de libro virorum illustrium, nisi qui peccaverit.* Eiusdem mentis est Vasquez, qui nihil putat obstare, quò minus sensus Burgenûs literæ quadrare possit in Thom. art. 3. q. 24. quem verò rectè refutat Svarez ex eo fundamento, quòd liber hic à Deo scriptus dicatur: dele me ex libro, quem scripsisti. Atqui liber Virorum illustrium peculiaris à Deo scriptus, non est.

H

Verum-

Verumenimverò quicquid hujus sit, nos concedemus, uti & meritò concedendum est, librum vitæ intelligi: attamen tantum abest, quòd inde *possibilitas mutationis* probari possit, ut potius contrarium obtineat. Moses enim *non absolue & ἀπλῶς* ita petiit, *sed* *ἐν* *sub conditione*, si possibile foret q. d. Si fieri potest, mi Deus, dele me, paratus sum vel propriæ meæ salutis jacturâ damnationem hujus populi redimere, interprete B. Huttero. Vel etiam nihil obstat, quin heic distinguamus *inter deletionem privativam & negativam*. Illa quidem præsupponit Inscriptionem: hæc verò neutiquam. Eum delebo, inquit Dominus, qui peccaverit mihi. Atqui Deus ab æterno præcognoverat, qui peccaturus erat. Et quia prævisio erat infallibilis, hinc ne inscripsit quidem, quem peccaturum finaliter præviderat. Hæc autem non-inscriptio dicitur *deletio negativa*, h. e. ut verbo feni dicam, *negatio inscriptionis*. Idem eodem modo explicat Suárez, dicendo, phrasin Scripturæ esse, *negationem per modum affirmationis* explicare, sicut dicitur Deus odio habere, quem non diligit peculiari modo: ita juxta ipsum deleri de libro vitæ nihil aliud est, quàm non scribi in illo.

§. LXXXV. Eadem fidelia dealbamus alterum parietem in eruendo dicti Davidici Psal. LXXIX. sensu. Quanquam enim Thomas ad h. l. interpretante Suarezio tr. 2. l. 1. c. xx. dupliciter dicat aliquos in libro vitæ scribi, scilicet aut *solum quoad vitam gratiæ temporalis*, aut *quoad vitam gratiæ perpetuæ* h. e. æternæ gloriæ; de illis asserens, posse deleri: de his verò, non posse: melius tamen est, si de ipsa vitâ gloriæ intelligatur. At enim hoc nihil obstante, aliæ adhuc responsiones, quibus hæc obiectio solvi possit, sufficiunt. Responsio Thomæ præsupponit aliquem librum vitæ gratiæ, quo de nobis nec temerè quicquam affirmare, nec negare placet. Cæterum id analogiæ fidei non repugnat, ac si non *de factò*, seu juxta Scripturæ usum, *de possibili* tamen h. e. quatenus Scripturæ non repugnat, concedi potest. Distinctionem antè datam inter deletionem negativam & privativam applicat ad hunc Psalmi in dicto sensum Vazquez, eam optimè quadrare dicens
pro-

propter sequentia verba: Et cum iustis non scribantur. Augustinus distinguit inter deletionem κατ' ἀλήθειαν & κτ' ὀξω, concedit incredulos h. l. deleri libro vitæ κτ' ὀξω, quia ita videntur deleri: negat verò κατ' ἀλήθειαν, quia nunquam inscripti erant. Quo ipso responso ipse Thomas utitur part. 1. q. 24. art. 3. Respondeo, inquit, dicendum, quod quidam dicunt, de libro vitæ nullum posse deleri *secundum rei veritatem*, posse verò *secundum hominum opinionem*. Est enim consuetum in Scripturis, ut aliquid dicatur fieri, quando innotescit, & secundum hoc aliqui dicuntur esse scripti in libro vitæ, in quantum homines opinantur eos ibi scriptos, propter præsentem iustitiam, quam in eis vident. Sed quando apparet vel in hoc seculo, vel in futuro, quòd ab hac iustitia exciderunt, dicuntur inde deleri. Quo sensu sensus dicti Davidici ita explicandus foret: Deleantur h. e. innotescat ipsis, se non scriptos esse. Huc pertinet doctissima Resolutio B. Gesneri in Dan. XII. qui triplici respectu impios in libro vitæ scriptos asserit (1.) *ratione mediolorum* (2.) *ratione externæ conversationis* (3.) *ratione propriæ persuasionis*. Dicuntur ergò deleri, quando palam fit, ipsos media salutis contempnissse, sanctitatem falsò jactasse & viva membra Ecclesiæ nunquam fuisse. Alii distinguunt inter *deletionem ex parte DEI* & *ex parte hominum*, quæ distinctio cum priori ferè coincidit: illam impossibilem dicunt, hanc verò tum ajunt fieri, quando hominum, qui se in librum vitæ scriptos esse autumant, facta imaginatio falsa esse ostenditur, cujus etiam sententiæ Thomas est, qui dicendum esse, asserit, quòd *deletio non referatur ad librum vitæ ex parte præscientiæ*, quasi in Deo sit aliqua mutabilitas, *sed ex parte præscitorum*, quæ sunt mutabilia. E quibus responsionibus optimam, qui volet, ipse eligit. Nos priores assumimus; posteriori tamen non rejectâ, sed quòd illæ præ hac arrident. Videri in hanc rem possunt B. Hutt. LL. CC. art. 22. Controvers. 8. spec. q. 6. B. Meifner. Anthrop. Dec. 2. disp. 15. Magnif. Dn. Præses disp. de Lib. Vit. 1. c. Et si placuerit, Thomas, Vasquez, Suarez loc. citatis.

§. LXXXVI. Cæterum arma cætera, quibus Huberus hic

se roborat, multa sunt, sed sine spe victoria talia. Loca enim qua affert, vel loquuntur de regeneratione & renatis ut 1. Cor. x, 12. Rom. viii, 13. quam mutabilem esse i. e. excuti posse, nemo negat. At male à regeneratione ad Inscriptionem in librum vitæ consequentia procedit. V. cap. 3 §. 27. *vel impotentia sunt ad obtinendum*, quod volunt, ut quando Paulus Rom. ix. 3. Optabam, inquit, ego anathema esse à Christo pro fratribus meis. Ubi pariter à voto Pauli hyporhetico ad possibilitatem deletionis N. V. C. Optat, si fas esset, si liceret, aut si à Deo daretur optio, quod Waltherus interpretatur in Harm. Bibl. in Ep. Rom. ix, p. 1071. quanquam alii tempora & statum Apostoli distinguendo aliter respondeant, ut Hieronymus, Anselmus, Cajetanus, Becanus, loqui scil. Apostolum de eo tempore, quò adhuc sub Judaismo erat. Illud, quod Apoc. iii, 11. habetur; *καὶ τῆ, ὁ ἔρχεται, ἵνα κενδεῖς λαβῆ τὸν στέφανόν σσ* intelligendum est non de coronâ vitæ æternæ, sed ministerii. Sic Apoc. ult. v. 19. Johannes loquitur de falsis fratribus & hæreticis, qui sanè uti nunquam in librum vitæ scripti sunt, ita nec propriè & privativè deleri dicuntur, sed metaphoricè & negativè, quatenus nunquam inscripti fuerunt.

§. LXXXVII. Nec obstat, quòd Inscripti in librum vitæ mortaliter peccare possint. Peccant mortaliter, sed non finaliter ob Dei veritatem, Christi intercessionem, decreti divini firmitatem & præscientiæ divinæ infallibilitatem: Super qua fundamenta salus electorum ita fundata est, ut inferorum porta adversus eam prævalere nequeant, uti Formul. Concord. loquitur. Et solida Declaratio: *In prædestinatione nostra salus ita fundata est, ut etiam inferorum porta adversus eam prævalere nequeant: scriptum enim est: oves meas nemo rapiet de manu mea.* Notatu digna sunt verba Cajetani in Thomam l. c. Scito, ait, quòd *ly deleri ex parte deletorum non importat Scripturæ cassationem, sed mutationem de scriptis in non-scriptos.* Et Vazquez cum illo: *deleri de libro vitæ secundum notitiam nihil aliud est, quàm id, quod antea à DEO præsciebatur, non præsciri:* at cum scientia Dei variari nequeat, consequitur, neminem deleri de libro vitæ secundum notitiam. Ut adeò, dicente B. Feurbornio in

in Anti-Ostrod. disp. 32. p. 483. *impossibile sit in scriptos perire a impossibilitate hypotheticâ. Positâ enim hac hypothese, eos homines ab aeternò ad vitam esse ordinatos, quos DEUS prævídít perseverantes, hypotheticè impossibile est eos finaliter defecturos, sic enim præscientia DEI falleretur.*

§. LXXVIII. Coronidis locò quæritur, an quis ante mortem possit in librum vitæ scriptus dici, quod ex eo videtur negandum esse, quia nemo novit, an quis ad finem sit perseveraturus. Resp. *D. inter iudicium simplex & conditionatum.* Si de simplici sermo sit, concedendum est, de nemine sciri hoc posse. Interea tamen conditionatè iudicare possumus, hunc vel illum certò in scriptum esse, si fidem cum Paulo conservaverit. Benè B. Meiserus l. c. *De omnibus benè speramus, nihil tamen certi affirmamus, quia aliud charitatis, aliud veritatis iudicium est.* Sic teste B. Hunnio de prædest. Paulus de Clemente & reliquis suis cooperariis secundum charitatis regulam ex effectis fidei & iudiciis in oculos incurrentibus iudicabat: nihilominus inficiari non debemus, potuisse hoc iudicium (quò de aliis iudicabat Paulus) falli, quemadmodum Demam putabat & in cælo scriptum esse & salvatum iri: diversum verò docuit ejus à fide defectio. Sufficiat præterea Chryostomi dictum in Epist. ad Rom. *τὸ μὴ γέλειν πάντα τὰ βαθὴ εἰδέναι & μιν εἶδέναι τὴν κτίσιν.* Libenter itaque nesciamus, quæ scire nostra parum refert, an sc. alii in librum vitæ scripti sint, nec ne: modò unusquisque benè de quovis alio cogitet, studeatque pro semetipso, ut cum timore ac tremore salutem conficiat, Phil. II, 12. deque sua perseverantia indubius semper ac perpetuò perpetuam Dei Patris dilectionem ob oculos ponat, fidelem Christi intercessionem consideret, Dei potentiam, ac voluntatem perpendat, atque sic omninò gaudet, certò certius sibi persuadens, nomen suum in cælo scriptum esse. Agite gaudeamus, quòd nomina nostra in cælo scripta sint: hoc gaudium tum verò demum perfectum erit, quando in extremo iudicio nomina nostra Deo semper notissima, inque ejus memoria quasi in libro custodita patefient; quando fides nostra ab æterno prævisa & in tem-

pore præstita à Christo Iudice commendabitur. Gaudemus in tempore desiderantes, gavisuri tandem in æternum ac triumphantes

SINE FINE.

LAUS DEO MEO!

His, KETNERE, tuum satagis præscribere nomen
Scriptis, quæ mundo commoda dupla ferunt.
Nempe Librum Vitæ monstas; & nomina sanctæ
Huic inscripta unquam posse perire, negas.
Dignus es ergo tuum sit scriptum in partibus orbis
Nomen, ut in Vita scriptus es ipse Libro.

JOHANNES MEISNERUS, D.

Quamvis amor Temet, sacros tractare labores
Ceperit, hæcce satis pagina docta docet.
Hinc Tibi Sionides Musæ pia munera reddent,
Et JOVÆ & Patriæ gratus erisque Tuis.
Macte Tuis captis! studium solare laborans,
Nam labor in DOMINO nullus inanis erit.

Ita DN. RESPOND. gratul.

*ÆGIDIUS STRAUCH, S.S.
Theol. D. P. P.*

Siccine KETNERUS Doctorem pulpita scandit,
Deq; Libro Vita verba diserta facit?
O Decus Eusebics, magni PATRIS æmule FILLI!
O Scriptum solidò charius ære mihi!
Gratulor hos Ausus! Ita pergitò, clare MAGISTER,
Et fies Patriæ Gloria magna Tuæ.

Gratulab. fec.

*M. ANDREAS Müller/Pomeranus,
Eccl. Witteb. Diaconus.*

Omnes

O Mnes disperunt libri, **KETTNERE**, quid ergo
Differis eternum posse manere tamen?
Scilicet hunc statuis tinea non rodere librum,
Quem nec Grajorum Bibliotheca capit.
Gratulor hanc mentem. Tu perge inscribere **VITÆ**
Huic **LIBRO** nomen, perge subinde tuum.

Amici & Convictoris plur. honorandi
felicibus ausis ita acclamare volo

M. HENRICUS Bröselmann|Dortmundâ-Westph.

Vox quondam è cœlo subito delapsa: beati,
I, scribe, in Domino qui moriuntur, ait.
Nempe illa æterni vox est annuncia libri
Quem diâ decorat litera scripta manû.
Hunc, **KETTNERE**, unum Tibi cura est volvere librum,
Ut pateat, multos Te voluisse libros.

CL. DN. M. RES P. Disputationis Autori,
meliori animo quam versu applaudit

JOHANNES FECHT, Sulzbergâ-Brisgous.

Ad Clarissimum & Pereximium DN. AUTOREM,

ex
Nominis omine bono:

M. KETNER. מקטנר
per

Albam ex parte Rasche Theboth:

בחר גליון של
Electus libri Agni

* * *
אשר כתב את-כף אנשים
בספר טובים או רשעים
לך שם נתן על ספרים
אשר נם יקרה לחיים
מתקן הוא כי לך כמות
שמך אשרי אשרי לקרות
בחר גליון תם למלך
תהו ער-כף עולם במנלה::

Gratulabundus dedi, idq. postulante amicitia dulcis jure
DANIEL COLBERG, Dantisc. S.S. Theol. Stud.

Ad

Ad Præclarissimum Dominum Respondentem
Disp. h. Auctorem.

ET philyris, libroq; librum, Niliq; carentem
Munere perpendis. Quantus isipse liber!
Ingens, æternus, liber hic labor ipse Jehova,
Sanctus, Sanctorum nomina sancta ferens.
Hic vitam spondet morituris; sed morituris
In Domino. Felix, quem liber ille tenet!
Te tenet, & dudum Tibi Calica regna reponit;
Te KETTNERE tenet, cognitus ipse Tibi.
Cognitus ipse Tibi sacro duce Teste, notescit
Te duce multorum mentibus hicce liber.
Applaudo captis! Sic perges, Portio nostri
Cordis! Sic pergas! Palma parata Tibi!

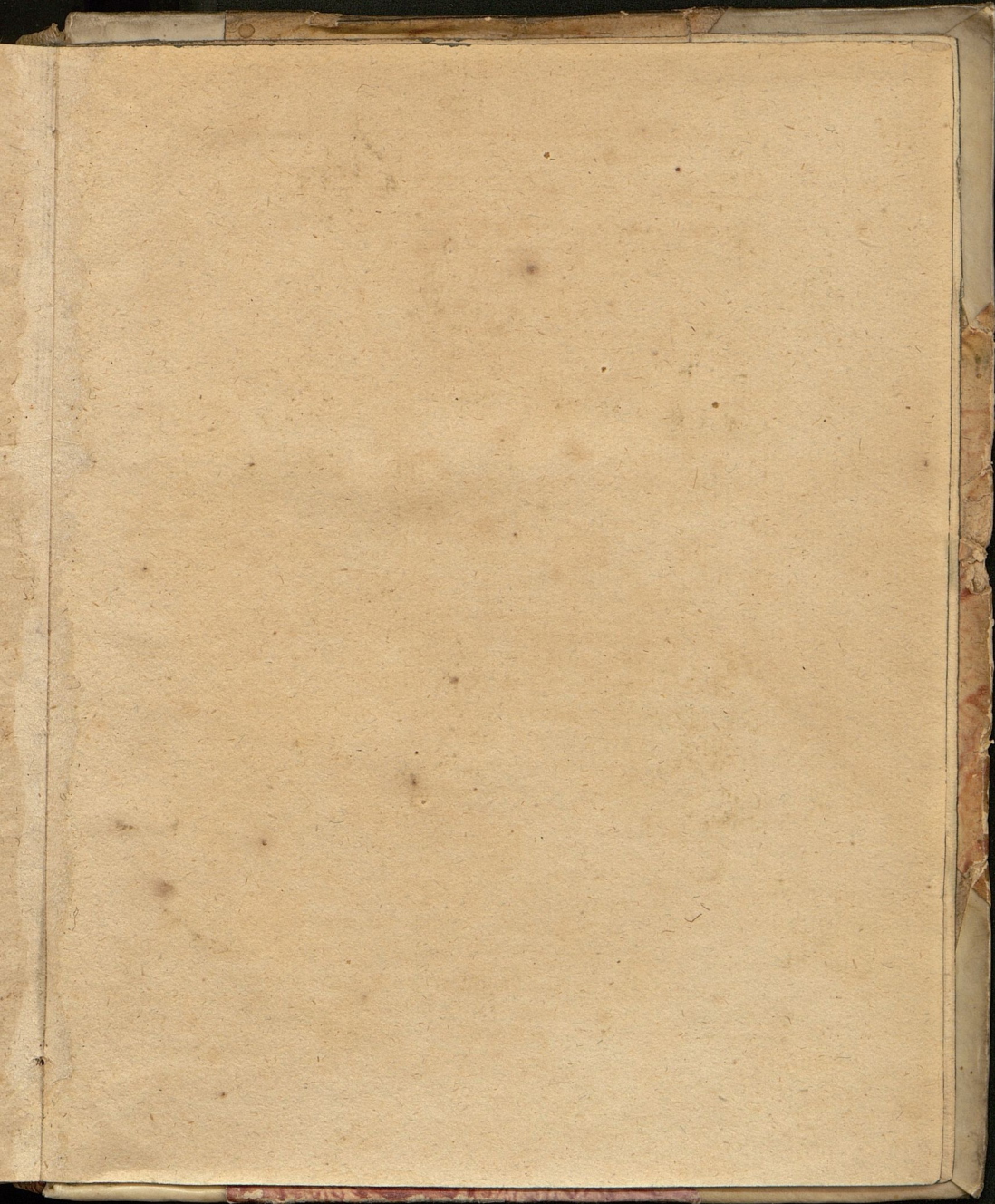
Pauculis hisce
Affectum suum erga Præclarissimum Dominum Respon-
dentem, Amicum Suavissimum, Confalinum dul-
cissimum testari voluit,

SALOMON MÖLLERUS, Dant. SS. Th. Stud.

Virtus tibi diviniore concia
Ortus, sororq; siderum non serpere
Inter putres fungos amat: declivia
Nec vallium, sed summa semper expetit,
Res arduasq; nititur, quæ indaginis
Sunt altioris, sedulò scrutarier.
Idem videtur comprobare vivida,
KETTNERE, virtutis Tuæ rara in doles,
Quæ de LIBRO VITÆ librum contexere
Gavisa, materiã profectò non minus
Perarduã, quàm nobili. Quondam clues,
Si sic olympicum perennè pulverem
Movere perges, atque cinctus laureã
Vigebis in Famæ theatro, denique
Nomen Tuum visurus in VITÆ LIBRO.

Hicce Clarissimo atq; Per-Eximio Domino Respondenti, Fautori,
Affini atq; contubernali suo singulariter honorando
applaudere voluit, debuit

JOHANNES CAROLUS NEVIUS, Chemn. Misn.

Ung VI 19

ULB Halle

003 144 232

3

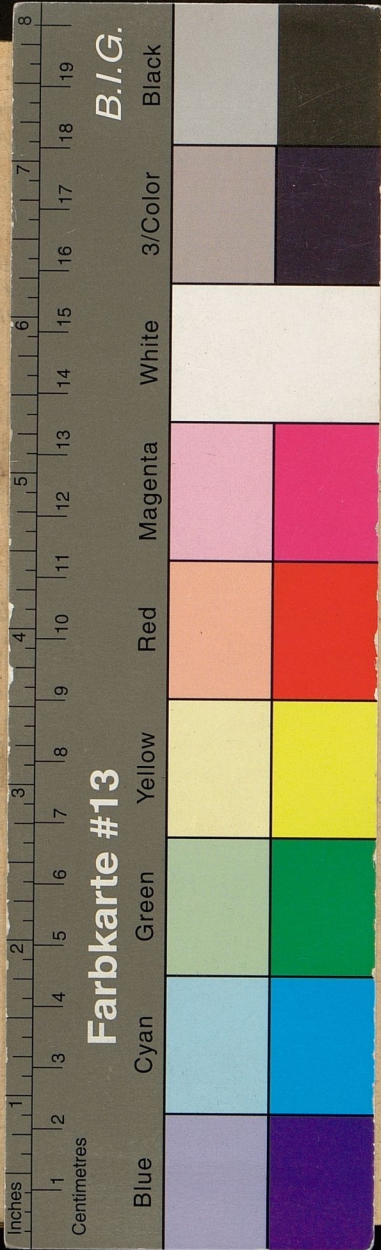
TA 206
SR.124:MMN100

VD 17

Z

D. T. O. M. A.

ספר חיים

LIBER VITÆ

factaq; ab aeternò

IN EUNDEM INSCRIPTIO,

Disquisitione publicâ Theologicâ,

SUB PRÆSIDIO

*VIRI Maximè Reverendi, Magnifici, Amplissimi**atq; Excellentissimi,*

DN. JOHANNIS MEISNERI,

Doctoris Theologi, Prof. Publ. celebratissimi, Venerandi Collegii Theologici Senioris, Templi omnium Sanctorum Præpositi gravissimi, Synedrii Ecclesiastici Adfectoris dignissimi, meritissimi &c.

Dn. Patroni, Præceptoris, Hospitis ac Promotoris sui πικραλφιστάς, ἐν τιμῶτάς.

In Electorali Wittebergâ proponebantur

A U T O R E

M. FRIDERICO KETTNERO,
Stolbergâ-Misnico.*Addièm Decembr. M. DC. LXIV.*

In Auditoriò Majori.

WITTEBERGÆ,

Ex Offic. Typogr. MICHAELIS Wendt.